

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU ARVAMUS 2/15 (täiskogu)
16. mai 2017

Sisukord

I – Arvamusedaotlus	4
II – Kavandatav leping	4
III – Hinnangud, mis komisjon on esitanud oma arvamusedaotluses	5
IV – Kokkuvõte Euroopa Kohtule esitatud põhiseisukohtadest	6
V – Euroopa Kohtu seisukoht	7
ELTL artikli 3 lõike 1 punktis e nimetatud pädevus	8
Turulepääsuga seotud kohustused	8
Investeeringute kaitsega seotud kohustused	13
Intellektuaalomandi kaitsega seotud kohustused	16
Kohustused konkurentsi valdkonnas	19
Kohustused kestliku arengu valdkonnas	20
ELTL artikli 3 lõikes 2 nimetatud pädevus	23
Transpordi valdkonnas osutatavate teenustega seotud kohustused	23
– Raudteetransport	25
– Maanteetransport	25
– Siseveetransport	32
Kohustused, mis on seotud muude investeeringutega peale otseinvesteeringute	30
Pädevus kiita heaks kavandatava lepingu institutsioonilised sätted	34
Teabevahetus, teatamine, kontroll, koostöö, vahendus ja otsustusõigus	34
Läbipaistvus	36

Vaidluste lahendamine	37
– Investorite ja riigi vaheliste vaidluste lahendamine	40
– Vaidluste lahendamine lepinguosaliste vahel	40
Vastus arvamuse taotlusele	39

ELTL artikli 218 lõike 11 alusel antud arvamus — Vabakaubandusleping Euroopa Liidu ja Singapuri Vabariigi vahel — „Uue põlvkonna“ leping, mille üle peeti läbirääkimisi pärast ELi lepingu ja ELi toimimise lepingu jõustumist — Pädevus sõlmida leping — ELTL artikli 3 lõike 1 punkt e — Ühine kaubanduspoliitika — ELTL artikli 207 lõige 1 — Kauba- ja teenustevahetus — Välismaised otseinvesteeringud — Riigihanked — Intellektuaalomandi kaubandusaspektid — Konkurents — Kaubandus kolmandate riikidega ja kestlik areng — Töötajate sotsiaalne kaitse — Keskkonnakaitse — ELTL artikli 207 lõige 5 — Teenused transpordi valdkonnas — ELTL artikli 3 lõige 2 — Rahvusvaheline leping, mis võib mõjutada ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala — Transpordi valdkonnas teenuste osutamise vabadust käsitlevad liidu teisesed õigusnormid — Muud välisinvesteeringud peale otseinvesteeringute — ELTL artikkel 216 — Leping, mis on vajalik mõne aluslepingutes seatud eesmärgi saavutamiseks — Kapitali ja maksete vaba liikumine liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel — Järjestikused investeerimislepingud — Investeerimislepingute asendamine liikmesriikide ja Singapuri Vabariigi vahel — Lepingu institutsioonilised sätted — Vaidluste lahendamine investorite ja riikide vahel — Vaidluste lahendamine lepinguosaliste vahel

Arvamuse menetluses 2/15,

mille ese on 10. juulil 2015 ELTL artikli 218 lõike 11 alusel Euroopa Komisjoni esitatud arvamuse taotlus,

EUROOPA KOHUS (täiskogu),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident A. Tizzano, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič (ettekandja), L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Juhász, M. Berger, A. Prechal, M. Vilaras ja E. Regan, kohtunikud A. Rosas, A. Borg Barthet, J. Malenovský, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, D. Šváby, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda, F. Biltgen, K. Jürimäe ja C. Lycourgos,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ning 12. ja 13. septembri 2016. aasta kohtuistungitel esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Euroopa Komisjon, esindajad: U. Wölker, B. De Meester, R. Vidal-Puig ja M. Kocjan,
- Belgia valitsus, esindajad: J. Van Holm ja C. Pochet,
- Bulgaaria valitsus, esindajad: E. Petranova ja L. Zaharieva,

- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, E. Ruffer ja M. Hedvábná,
 - Taani valitsus, esindajad: C. Thorning ja M. N. Lyshøj,
 - Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, B. Beutler ja K. Stranz,
 - Iirimaa, esindajad: E. Creedon ja J. Quaney, keda abistas S. Kingston, *BL*,
 - Kreeka valitsus, esindajad: G. Karipsiadis, K. Boskovits ja S. Chala,
 - Hispaania valitsus, esindajad: S. Centeno Huerta ja M. Sampol Pucurull,
 - Prantsuse valitsus, esindajad: G. de Bergues, D. Colas, F. Fize ja D. Segoin,
 - Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocato dello Stato* S. Fiorentino ja *avvocato dello Stato* C. Colelli,
 - Küprose valitsus, esindajad: E. Zachariadou ja E. Symeonidou, keda abistas *dikigoros* I. Roussou,
 - Läti valitsus, esindajad: I. Kalniņš ja D. Pelše,
 - Leedu valitsus, esindajad: D. Kriauciūnas ja R. Dzikovič,
 - Luksemburgi valitsus, esindaja: A. Germeaux, keda abistas advokaat P. Kinsch,
 - Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér, G. Koós, M. Bóra ja M. M. Tátrai,
 - Malta valitsus, esindajad: A. Buhagiar ja J. Ciantar,
 - Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman, M. Gijzen, C. Schillemans ja J. Langer,
 - Austria valitsus, esindajad: C. Pesendorfer ja M. Klamert,
 - Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna ja A. Miłkowska,
 - Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja J. P. Salgado,
 - Rumeenia valitsus, esindajad: R.-H. Radu, R.-M. Mangu, A. Voicu ja E. Gane,
 - Sloveenia valitsus, esindaja: A. Grum,
 - Slovakkia valitsus, esindaja: M. Kianička,
 - Soome valitsus, esindaja: J. Heliskoski,
 - Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: M. Holt, keda abistasid D. Beard, *QC*, ja *barrister* G. Facenna,
 - Euroopa Parlament, esindajad: R. Passos, A. Neergaard, A. Auersperger Matic ja J. Etienne,
 - Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: S. Boelaert, R. Wiemann ja B. Driessen,
- olles 21. detsembri 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku, annab järgmise

arvamuse

I – Arvamuse taotlus

1. Euroopa Komisjoni esitatud taotlus Euroopa Kohtult arvamuse saamiseks on sõnastatud järgmiselt:
„Kas Euroopa Liidul on nõutav pädevus, et iseseisvalt allkirjastada ja sõlmida Singapuri Vabariigiga vabakaubandusleping? Täpsemalt:
 - missugused lepingu tingimused kuuluvad liidu ainupädevusse;
 - missugused lepingu tingimused kuuluvad liidu jagatud pädevusse, ja
 - kas lepingus on sätteid, mis kuuluvad liikmesriikide ainupädevusse?“
2. Komisjon lisas oma arvamuse taotlusele kavandatava lepingu teksti 10. juuli 2015. aasta ehk kõnealuse taotluse esitamise kuupäeva seisuga.

II – Kavandatav leping

3. Komisjon andis 8. detsembril 2006 Euroopa Ühenduste Nõukogule soovitus, et nõukogu volitaks teda alustama läbirääkimisi vabakaubanduslepingu sõlmimiseks Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooni (ASEAN) riikidega. Nõukogu nõustus selle soovituslega.
4. Nõukogu antud volituses läbirääkimiste pidamiseks oli ette nähtud, et juhul, kui ei ole võimalik saavutada kokkulepet kõikide ASEANi liikmesriikidega, võib nõukogu volitada komisjoni alustama kahepoolseid läbirääkimisi.
5. Nõukogu volitas 22. detsembril 2009 komisjoni alustama kahepoolseid läbirääkimisi Singapuri Vabariigiga.
6. Läbirääkimised nimetatud kolmanda riigiga algasid 2010. aasta märtsis ja nende käigus konsulteeriti kaubanduspoliitika komiteega, mis tegutses nõukogu poolt ELTL artikli 207 lõike 3 ja artikli 218 lõike 4 alusel määratud erikomiteena.
7. Komisjon andis 2011. aasta veebruaris nõukogule soovitus muuta läbirääkimisjuhiseid, lisades neisse investeeringute kaitset puudutavad küsimused. 2011. aasta septembris otsustas nõukogu juhiseid vastavalt soovitusel täiendada.
8. Läbirääkimised lõpetati 2012. aasta detsembris kõikide peatükkide suhtes peale investeeringute kaitset käsitleva peatüki. Läbirääkimised viimati nimetatud peatüki üle jõudsid lõpule 2014. aasta oktoobris.
9. Komisjon teatas 26. juunil 2015 kaubanduspoliitika komiteele, et kavandatav leping on parafeeritud.
10. Kavandatav leping sisaldab 17 peatükki:
 - 1. peatükis on sätestatud lepingu ese ja eesmärgid ning see sisaldab üldkohaldatavaid mõisteid;
 - 2. peatükk käsitleb kaupade importimist ja eksportimist;
 - 3. peatükk puudutab dumpinguvastaseid meetmeid, tasakaalustavaid meetmeid ja kaitsemeetmeid;

- 4. ja 5. peatükk käsitlevad mittetariifseid kaubandustõkkeid, mis johtuvad tehnilistest normidest ning sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetest;
 - 6. peatükk sisaldab tolli valdkonda käsitlevaid sätteid;
 - 7. peatükk puudutab mittetariifseid kaubandus- ja investeerimistõkkeid taastuvenergia tootmise valdkonnas;
 - 8. peatükk käsitleb teenuseid, ettevõtlust ja elektroonilist kaubandust;
 - 9. peatükk puudutab investeringuid;
 - 10. peatükk käsitleb riigihankeid;
 - 11. peatükk puudutab intellektuaalomandit;
 - 12. peatükk käsitleb konkurentsi;
 - 13. peatükk on seotud kaubanduse ja kestliku arenguga;
 - 14. peatükis nähakse ette teiste peatükkidega hõlmatud valdkondade suhtes kohaldatavad läbipaistvuse eeskirjad;
 - 15. peatükiga kehtestatakse vaidluste lahendamise mehhanism ja 16. peatükiga vahenduse mehhanism ning
 - 17. peatükiga luuakse kaubanduskomitee ja mitu erikomiteed. See peatükk sisaldab ka üld- ja lõppsätteid.
11. Kuna kaubanduspoliitika komitees toimunud konsultatsioonide käigus ilmnes, et esineb seisukohtade lahknevus küsimuses, millist laadi on liidu pädevus kavandatava lepingu sõlmimiseks, esitas komisjon käesoleva arvamuse taotluse.

III – Hinnangud, mis komisjon on esitanud oma arvamuse taotluses

12. Komisjon leiab, et liidul on ainupädevus kavandatava lepingu allakirjutamiseks ja sõlmimiseks.
13. Ta väidab kõigepealt, et kõik selle lepingu sätted, välja arvatud ainsa erandina sätted, mis puudutavad piiriüleseid transporditeenuseid ja muid välisinvesteeringuid peale otseinvesteeringute, kuuluvad ELTL artikli 207 lõikes 1 määratletud ühise kaubanduspoliitika valdkonda ning seega ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse.
14. Seejärel väidab komisjon, et piiriüleised transporditeenused kuuluvad selles valdkonnas kehtivaid liidu teiseseid õigusnorme arvestades ELTL artikli 3 lõikest 2 tulenevasse liidu ainupädevusse.
15. Siinkohal viitab komisjon eelkõige järgmistele õigusaktidele:
- nõukogu 22. detsembri 1986. aasta määrus (EMÜ) nr 4055/86 teenuste osutamise vabaduse põhimõtte kohaldamise kohta liikmesriikide ning liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelises mereveos (EÜT 1986, L 378, lk 1; ELT eriväljaanne 06/01, lk 174);

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1071/2009, millega kehtestatakse ühiseeskirjad autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise tingimuste kohta ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/26/EÜ (ELT 2009, L 300, lk 51);
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1072/2009 rahvusvahelisele autoveoturule juurdepääsu käsitlevate ühiseeskirjade kohta (ELT 2009, L 300, lk 72);
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1073/2009 rahvusvahelisele bussiteenuste turule juurdepääsu käsitlevate ühiseeskirjade kohta ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 561/2006 (ELT 2009, L 300, lk 88), ning
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. novembri 2012. aasta direktiiv 2012/34/EL, millega luuakse ühtne Euroopa raudteepiirkond (ELT 2012, L 343, lk 32).
16. Komisjon leiab lõpetuseks, et kuivõrd kavandatav leping käsitleb muid välisinvesteeringuid peale otseinvesteeringute, on liidul ainupädevus ka ELTL artikli 3 lõike 2 alusel, kuna kõnealuste investeeringutega seotud kohustused, mis lepingus sisalduvad, kattuvad ELTL artiklis 63 sätestatud keeluga, mille kohaselt ei ole lubatud kapitali ja maksete liikumise piirangud liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel.

IV – Kokkuvõte Euroopa Kohtule esitatud põhiseisukohtadest

17. Euroopa Parlament rõhutab, et kavandatav leping on üks esimesi niinimetatud uue põlvkonna kahepoolseid vabakaubanduslepinguid, see tähendab kaubandusleping, mis sisaldab lisaks tollimaksu vähendamist ning mittetariifseid kauba- ja teenustevahetuse tõkkeid puudutavatele traditsioonilistele sätetele ka sätteid mitmesugustes muudes kaubandusega seotud valdkondades, nagu intellektuaalomandi kaitse, investeeringud, riigihanked, konkurents ja kestlik areng.
18. Parlament märgib, et arvestades ELi lepingu ja ELi toimimise lepingu nende sätete sõnastust, mis käsitlevad liidu välistegevust üldiselt ning konkreetsemalt ühist kaubanduspoliitikat, nõustub ta komisjoni hinnangutega ja leiab samamoodi, et kavandatav leping kuulub liidu ainupädevusse.
19. Seevastu nõukogu ja kõik Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud liikmesriigid väidavad, et kavandatava lepingu teatud sätted ei kuulu liidu ainupädevusse. Nende sõnul vastab kavandatav leping „segapädevusega lepingu“ tunnustele.
20. Nad on seisukohal, et kavandatava lepingu 8. peatükis sisalduvad sätted, mis käsitlevad transpordi valdkonda, kuuluvad ühisesse transpordipoliitikasse. Vastupidi komisjoni ja parlamendi väidetele ei ole enamik nendest sätetest sellised, mis võiksid „mõjutada ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala“ ELTL artikli 3 lõike 2 tähenduses. Need ei kuulu seega mitte liidu ainupädevusse, mis on ELi toimimise lepingu kõnealuses sättes ette nähtud, vaid ELTL artikli 4 lõike 2 punkti g alusel liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse.
21. Mis puudutab jätkuvalt lepingu 8. peatükki, siis viitab Iirimaa ELi lepingu ja ELi toimimise lepingu lisaks olevale protokollile (nr 21) Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes. Kõnealune peatükk mõjutab nende hinnangul seda protokollit.
22. Kavandatava lepingu 7., 11. ja 13. peatükis sisalduvad keskkonna-, sotsiaal- ja intellektuaalomandi kaitset käsitlevad sätted kuuluvad nõukogu ja Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud liikmesriikide sõnul liidul ja liikmesriikidel nendes valdkondades olemasse jagatud pädevusse. Nendel sätetel puudub

konkreetne seos rahvusvahelise kaubavahetusega. Kõnealustes peatükkides sisalduvad viited rahvusvahelistele konventsioonidele, mis ei ole kaubandusega otseselt seotud, illustreerivad seda asjaolu.

23. Peale selle sisaldab kavandatav leping ka sätteid, mis kuuluvad ainult liikmesriikide pädevusse.
24. Nii on see näiteks lepingu 14. peatüki sätete puhul, millega kehtestatakse läbipaistvust puudutavad eeskirjad, ja 9. peatüki sätete puhul, kuivõrd need käsitlevad muid välisinvesteeringuid peale otseinvesteeringute.
25. Sellega seoses märgivad nõukogu ja Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud liikmesriigid, et ELi toimimise lepinguga ei ole liidule antud mingit pädevust selliste investeeringute valdkonnas, mis ei ole käsitatavad „otseinvesteeringuna“. Nad lisavad, et vastupidi komisjoni väidetule ei saa ELTL artikli 3 lõike 2 tähenduses „ühiseeskirjadeks“ olla liidu esmased õigusnormid nagu ELTL artikkel 63. Nad leiavad, et komisjoni argumendid ei ole kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mis käsitleb liidule kuuluvat tuletatud välispädevust.
26. Kavandatava lepingu 9. peatüki suhtes liidu ainupädevuse puudumise kohta esitatud argumentide põhjendamiseks viitab nõukogu selle peatüki teatud sätetele, mis tema hinnangul kuuluvad liikmesriikide pädevusse, näiteks sätted, mis puudutavad avalikku korda, avalikku julgeolekut ja muid avalikke huve, maksustamist, kahju hüvitamist investeeringu hävitamise korral relvajõudude poolt, rahaliste vahendite ülekandmise vabadusest tehtavaid erandeid, mis on põhjendatud kuri- ja väärtegusid ning sotsiaal- ja pensionikindlustust reguleerivate seaduste alusel, sundvõõrandamist ning liikmesriikide ja Singapuri Vabariigi vahel sõlmitud kahepoolsete investeerimislepingute kavandatava lepinguga asendamist.
27. Nõukogu ja osa Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud liikmesriikidest juhivad tähelepanu ka sellele, et kavandatava lepingu 9. peatükk käsitleb üksnes investeeringute kaitset, mitte aga investeeringute lubatavust. Sellest tuleneb, et isegi osas, milles see peatükk puudutab välismaiseid otseinvesteeringuid, ei saa liit üksi seda heaks kiita. Kuna investeeringute kaitse ei ole rahvusvahelise kaubavahetusega konkreetselt seotud, ei kuulu see ühisesse kaubanduspoliitikasse.

V – Euroopa Kohtu seisukoht

28. Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 196 lõikele 2 ja väljakujunenud kohtupraktikale (vt eelkõige arvamus 1/03 (uus Lugano konventsioon), 7.2.2006, EU:C:2006:81, punkt 112 ja seal viidatud kohtupraktika) võib ELTL artikli 218 lõike 11 alusel esitatud arvamused taotlus puudutada nii kavandatava lepingu kooskõla aluslepingute sätetega kui ka liidu või mõne tema institutsiooni pädevust leping sõlmida.
29. Käesoleval juhul käsitleb arvamused taotlus küsimust, kas kavandatava lepingu võib allkirjastada ja sõlmida liit üksi või peavad selle vastupidi allkirjastama ja sõlmima nii liit kui ka kõik tema liikmesriigid (nn segapädevusega leping).
30. Seetõttu antakse käesolev Euroopa Kohtu arvamus üksnes selle kohta, millist laadi pädevus on liidul kavandatava lepingu allkirjastamisel ja sõlmimisel. Arvamus ei puuduta mingilgi määral küsimust, kas lepingu sätete sisu on liidu õigusega kooskõlas.
31. Pärast seda sissejuhatavat täpsustust tuleb analüüsida, kas kavandatava lepingu sätted kuuluvad liidu ainupädevusse või liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse või hoopis ainult liikmesriikide pädevusse.

32. Pidades silmas kavandatava lepingu eset ja eesmärke, milleks on selle artiklite 1.1 ja 1.2 kohaselt „luua vabakaubanduspiirkond“ ning „liberaliseerida ja hõlbustada lepinguosalistevahelist kaubavahetust ja investeerimist“, tuleb kõigepealt analüüsida, millises ulatuses kuuluvad selle lepingu sätted ELTL artikli 3 lõike 1 punktis e ette nähtud liidu ainupädevusse, mis on seotud ühise kaubanduspoliitikaga.

ELTL artikli 3 lõike 1 punktis e nimetatud pädevus

33. Vastavalt ELTL artikli 3 lõike 1 punktile e on liidul ühise kaubanduspoliitika valdkonnas ainupädevus.
34. ELTL artikli 207 lõikest 1 nähtub, et see poliitika „rajaneb ühtsetel põhimõtetel, eriti mis puutub tariifide muutmisse, kauba- ja teenustevahetusega ning intellektuaalomandi kaubandusaspektidega seotud tolli- ja kaubanduskokkulepete sõlmimisse, välismaistesse otseinvesteeringutesse, liberaliseerimismeetmete ühtlustamisse, ekspordipoliitikasse ning kaubanduse kaitsemeetmetesse, näiteks meetmetesse, mida võetakse dumpingu või subsidiumide puhul. Ühist kaubanduspoliitikat teostatakse kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega“.
35. Viidatud sättest ja eriti selle teisest lausest, mille kohaselt kuulub ühine kaubanduspoliitika „liidu välistegevusse“, tuleneb, et kõnealune poliitika on seotud kolmandate riikidega toimuva kaubavahetusega (kohtuotsused, 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, punkt 50, ning 22.10.2013, komisjon vs. nõukogu, C-137/12, EU:C:2013:675, punkt 56).
36. Sellega seoses ilmneb väljakujunenud kohtupraktikast, et ainuüksi asjaolust, et mõni liidu õigusakt, nagu liidu sõlmitud leping, võib avaldada teatud mõju kaubavahetusele ühe või mitme kolmanda riigiga, ei piisa, et järeldada, et see õigusakt tuleb liigitada ühisesse kaubanduspoliitikasse kuuluvate aktide kategooriasse. Seevastu kuulub liidu õigusakt kõnealuse poliitika valdkonda, kui see käsitleb konkreetselt rahvusvahelist kaubavahetust nii, et see on peamiselt mõeldud edendama, hõlbustama või reguleerima sellist kaubavahetust ning sellel on rahvusvahelisele kaubavahetusele otsene ja vahetu mõju (vt eelkõige kohtuotsused, 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, punkt 51, ja 22.10.2013, komisjon vs. nõukogu, C-137/12, EU:C:2013:675, punkt 57, ning arvamus 3/15 (Marrakechi leping avaldatud teoste juurdepääsu kohta), 14.2.2017, EU:C:2017:114, punkt 61).
37. Sellest järeldub, et kavandatava lepingu ainult need osad, millel on eespool kirjeldatud tähenduses konkreetne seos liidu ja Singapuri Vabariigi vahelise kaubavahetusega, kuuluvad ühise kaubanduspoliitika valdkonda.
38. Niisiis tuleb kontrollida, kas lepingus sisalduvad kohustused on mõeldud edendama, hõlbustama või reguleerima sellist kaubavahetust ning kas neil on sellele otsene ja vahetu mõju.
39. Kavandatavas lepingus sisalduvad kohustused on seotud esiteks turulepääsu, teiseks investeeringute kaitse, kolmandaks intellektuaalomandi kaitse, neljandaks konkurentsi ja viiendaks kestliku arenguga.

Turulepääsuga seotud kohustused

40. Kavandatava lepingu 2. peatükis „Võrdne kohtlemine ja kaupade turulepääs“ on ette nähtud, et kumbki lepinguosaline tagab teiselt lepinguosaliselt pärineva kauba mittediskrimineeriva kohtlemise ning kooskõlas sellele peatükile lisatud erikohustustega vähendab impordi- ja eksporditollimakse või kaotab need. Peatükis on ka ette nähtud, et lepinguosalisel hoiduvad kaupade suhtes kehtestamast või jõusse jätmast mittetariifseid impordi- ja ekspordipiiranguid.

41. See peatükk koosneb seega „kauba[...]vahetusega [...] seotud tolli- ja kaubandus[alastest]“ kohustustest ELTL artikli 207 lõike 1 tähenduses. Järelikult kuulub see ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse.
42. Kavandatava lepingu 3. peatükis „Kaubanduse parandusmeetmed“ on täpsustatud korda, mille kohaselt lepinguosalisel võivad Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) eeskirjadest tulenevate nõuete täitmise korral võtta vastu dumpinguvastaseid ja tasakaalustavaid meetmeid ning kaitsemeetmeid seoses teiselt lepinguosaliselt pärineva impordiga.
43. See peatükk puudutab niisiis „kaubanduse kaitsemeetme[id]“ ELTL artikli 207 lõike 1 tähenduses. Seega kuulub kõnealune peatükk samuti ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse.
44. Kavandatava lepingu 4. peatükis „Tehnilised kaubandustõkked“ ja 5. peatükis „Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed“ on ette nähtud eeskirjad, mis võimaldavad küll kummalgi lepinguosalisel kohaldada oma tehnilisi ja sanitaarnorme vastavalt WTO eeskirjadele, kuid mille eesmärk on siiski võimalikult suures ulatuses vähendada nendest normidest tulenevaid kaubavahetuse tõkkeid lepinguosaliste vahel. Kõnealustest peatükkidest ilmneb täpsemalt, et esiteks peavad lepinguosalise eksporditavad kaubad vastama neid importiva lepinguosalise kehtestatud normidele ja teiseks ei tohi viimase imporditavate kaupade suhtes kehtida diskimineerivad ega ebaproportsionaalsed normid võrreldes nendega, mida kohaldatakse importiva riigi oma kaupade suhtes.
45. 4. ja 5. peatüki konkreetne eesmärk on seega hõlbustada liidu ja Singapuri Vabariigi vahelist kaubavahetust. Peale selle muudavad nende peatükkide sätted ja neile lisatud erikohustused kaupade importimise tingimusi märkimisväärselt leebemaks ning neil võib seega olla otsene ja vahetu mõju rahvusvahelisele kaubavahetusele. Järelikult vastavad kõnealused peatükid käesoleva arvamuse punktis 36 meenutatud kriteeriumidele ja kuuluvad ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse.
46. Kavandatava lepingu 6. peatükis „Toll ja kaubanduse soodustamine“ on ette nähtud, et kummagi lepinguosalise tollialased õigusnormid peavad olema mittediskimineerivad ning et kaupade impordi või ekspordiga seoses osutatavatele teenustele kehtestatud tasud ja lõivud ei või olla suuremad kui osutatud teenuste ligikaudne maksumus. Samuti kohustab see peatükk lepinguosalisi eelistatavalt ühe akna süsteemide abil lihtsustama kaupade vabastamise, tollivormistuse, ümberlaadimise ja transiidi nõudeid ja formaalsusi. Lisaks kehtestatakse sellega kohustus pakkuda võimalust esitada andmeid enne kauba saabumist ja saada eelnevaid otsuseid.
47. Selle peatüki põhieesmärk on seega reguleerida ja hõlbustada lepinguosaliste vahelist kaubavahetust.
48. Selle otsene ja vahetu tagajärg on ka liidu ja Singapuri Vabariigi vahelise kaubavahetuse sujuvamaks ja vähem kulukaks muutumine. Järelikult vastab kõnealune peatükk käesoleva arvamuse punktis 36 meenutatud kriteeriumidele ja kuulub seega ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse.
49. Kui kavandatava lepingu 2.–6. peatükk käsitlevad liidu ja Singapuri Vabariigi vahelist kaubavahetust, siis lepinguosaliste vahelist teenustevahetust reguleerib omakorda lepingu 8. peatükk.
50. 8. peatükk „Teenused, ettevõtlus ning elektrooniline kaubandus“ sisaldab lepinguosaliste kohustust vähendada teise lepinguosalise ettevõtjate jaoks takistusi seoses piiriülese teenuste osutamise, ettevõtte loomise ja füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga.
51. Kõnealuse peatüki kohaldamisalast on välja jäetud sellised teemad nagu kodakondsus, alaline elu- ja töökoht ja pääs töturule üldiselt, samas on selles ette nähtud lepinguosaliste kohustus tagada teise lepinguosalise teenustele, ettevõtetele ja ettevõtjatele vähemalt sama soodus kohtlemine, kui on

tagatud tema enda samasugustele teenustele, ettevõtetele ja ettevõtjatele, arvestades lepingu erikohustuste tabelis täpsustatud tingimusi ja piiranguid ning kui lepingus ette nähtud üldistest eranditest ei tulene vastupidist.

52. Sellest järeldub, et kavandatava lepingu 8. peatüki peamine eesmärk on avada teatud määral Singapuri turg liidu teenuseosutajatele ja vastupidi. Selle ese on seega kaubanduse edendamine, hõlbustamine ja reguleerimine.
53. Selles peatükis sisalduvad turulepääsuga seotud kohustused on lisaks sellised, mis võivad avaldada otsest ja vahetut mõju liidu ja Singapuri Vabariigi vahelisele teenustevahetusele. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 204 ja 205 märkis, kehtib see järeldus vastupidi Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud teatud liikmesriikide väidetule kõnealuse peatüki kõikide artiklite suhtes, sealhulgas nende suhtes, mis käsitlevad finantsteenuseid ning kutsekvalifikatsioonide vastastikust tunnustamist.
54. Pealegi, nagu Euroopa Kohus on juba märkinud, kuuluvad kõik WTO kasutatavale klassifikatsioonile vastavad neli teenuste osutamise viisi ehk teenuse osutamine ühe WTO liikme territooriumilt teise WTO liikme territooriumile (1. viis), teenuse osutamine ühe liikme territooriumil teise liikme teenusetarbijale (2. viis), teenuse osutamine ühe liikme teenuseosutaja poolt kaubandusliku kohaloleku kaudu teise liikme territooriumil (3. viis) ning teenuse osutamine ühe liikme teenuseosutaja poolt tänu selle liikme füüsiliste isikute viibimisele teise liikme territooriumil (4. viis) ühise kaubanduspoliitika valdkonda (arvamus 1/08 (lepingud, millega muudetakse erikohustuste loendeid GATSi alusel), 30.11.2009, EU:C:2009:739, punktid 4, 118 ja 119). See tõlgendus, mille Euroopa Kohus andis, kui ta analüüsis ühenduse pädevust osaleda EÜ artiklis 133 nimetatud lepingute sõlmimisel, ja mis seega puudutas EÜ asutamislepingu kõnealuses sättes sisaldunud mõistet „teenuskaubandus“, on ülekantav ETL artikli 207 lõikes 1 sisalduvale mõistele „teenustevahetus“, mille sisu on põhimõtteliselt sama.
55. Järelikult ei ole põhjust teha vahet kavandatava lepingu 8. peatüki sätete, mis käsitlevad piiriülest teenuste osutamist („1. viisil“ ja „2. viisil“ osutatavad teenused WTO kasutatava teenuste osutamise klassifikatsiooni tähenduses), ning selle peatüki nende sätete vahel, mis puudutavad teenuste osutamist tegevuskoha kaudu („3. viisil“ osutatavad teenused) või füüsiliste isikute kohaloleku kaudu („4. viisil“ osutatavad teenused).
56. Hoolimata eespool märgitust ei saa liidu pädevus kavandatava lepingu 8. peatüki heakskiitmisel põhineda ainuüksi ETL artikli 3 lõike 1 punktil e.
57. See peatükk käsitleb nimelt muu hulgas teenuste osutamist transpordi valdkonnas. Kõnealune valdkond on ühisest kaubanduspoliitikast välja jäetud tulenevalt ETL artikli 207 lõikest 5, mille kohaselt „[t]ranspordialaste rahvusvaheliste lepingute“ üle läbirääkimiste pidamine ja nende sõlmimine kuuluvad „[ELi toimimise lepingu] kolmanda osa VI jaotise [...]“ kohaldamisalasse. See jaotis käsitleb ühist transpordipoliitikat.
58. EÜ artikli 133 lõike 6 kolmandat lõiku tõlgendades on Euroopa Kohus märkinud, et selle sätte eesmärk oli säilitada rahvusvahelise transpordialase teenuskaubanduse valdkonnas ühepoolset liidu eeskirju vastu võttes teostatava liidu sisepädevuse ja rahvusvaheliste lepingute sõlmimise teel teostatava liidu välispädevuse omavaheline põhimõtteline vastavus, nii et mõlemad pädevused jäävad nagu varemgi reguleerituks aluslepingu jaotisega, mis käsitleb konkreetselt ühist transpordipoliitikat (arvamus 1/08 (lepingud, millega muudetakse erikohustuste loendeid GATSi alusel), 30.11.2009, EU:C:2009:739, punkt 164).
59. ETL artikli 207 lõige 5 vastab sisuliselt EÜ artikli 133 lõike 6 kolmandale lõigule. Ei ELi toimimise lepingust ega selle aluslepingu saamisloost, ülesehitusest ega eesmärgist ei nähtu pealegi, et aluslepingu koostajad kavatsesid muuta liidu ja liikmesriikide vahelist pädevuse jaotust seoses transpordi valdkonnas toimuvat kaubandust käsitlevate rahvusvaheliste lepingute üle läbirääkimiste pidamise ja nende sõlmimisega.

60. Komisjoni seisukoht, mille kohaselt on transpordi valdkond ELTL artikli 207 lõikega 5 ühisest kaubanduspoliitikast välja jäetud üksnes osas, milles see puudutab piiriülest teenuste osutamist ehk 1. ja 2. viisil osutatavaid teenuseid, on alusetu. Niisugune seisukoht eirab nimelt kõnealuse sätte sõnastust, mille kohaselt on selle poliitika valdkonnast välja jäetud kõik „transpordialased rahvusvahelised lepingud“.
61. Arvestades ELTL artikli 207 lõike 5 kohaldamisala, tuleb järgmiseks välja selgitada, millised kavandatava lepingu 8. peatükis sisalduvad kohustused on selle sätte alusel ühisest kaubanduspoliitikast välja jäetud. Sellega seoses tuleb arvesse võtta kohtupraktikat, mille kohaselt mõiste „transpordialased“ teenused hõlmab mitte ainult transporditeenuseid kui selliseid, vaid ka muid teenuseid, kuid seda siiski tingimusel, et need teenused on olemuslikult seotud füüsilise toiminguga, mis tehakse transpordivahendi abil inimeste või kauba viimiseks ühest kohast teise (vt selle kohta kohtuotsus, 15.10.2015, Grupo Itevelesa jt, C-168/14, EU:C:2015:685, punktid 45 ja 46).
62. Käesoleval juhul on teenused, mis seisnevad inimeste või kauba ühest kohast teise viimises, loetletud kavandatava lepingu 8. peatüki lisade liidete 8-A-1 ja 8-B-1 punktis 11 ning liidete 8-A-2 ja 8-A-3 punktis 16. Need teenused on seotud rahvusvahelise meretranspordi, raudtee-, maantee- ja siseveetranspordiga, samas kui riigisiseseid ja rahvusvahelisi lennutransporditeenuseid leping ei reguleeri, nagu on märgitud selle artikli 8.3 punktis c ja artikli 8.9 punktis e.
63. Mere-, raudtee-, maantee- ja siseveetranspordi teenustega olemuslikult seotud teenused on loetletud nende lisade liite 8-A-1 punktis 12, liidete 8-A-2 ja 8-A-3 punktis 17 ning liite 8-B-1 punktis 11.
64. „Õhusõidukite remondi- ja hooldusteenuseid, mille ajaks õhusõiduk liiklusest kõrvaldatakse“, „õhuveoteenuste müüki ja turustamist“ ning „arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuseid“ on kavandatava lepingu artiklites 8.3 ja 8.9 nimetatud kui teenuseid, mis vastupidi kitsas tähenduses lennutransporditeenustele kuuluvad lepingu 8. peatüki kohaldamisalasse.
65. Selle peatüki lisade liidetes ei ole õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused ning õhuveoteenuste ettetellimise ja müügi teenused mitte punktides, milles on loetletud transpordi valdkonna lisateenused, vaid need on liigitatud väljapoole seda valdkonda jäävateks „kommertsteenusteks“.
66. Sellega seoses tuleb märkida, et ei „õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajaks õhusõiduk liiklusest kõrvaldatakse“ ega õhuveoteenuste müügi, turustamise ja ettetellimise teenused, olenemata sellest, kas neid osutavad reisibürood või muud kaubanduslikud teenuseosutajad, ei ole transporditeenustega olemuslikult seotud käesoleva arvamuse punktis 61 meenutatud kohtupraktikas kirjeldatud tähenduses.
67. Nimelt esiteks on „õhusõidukite remondi- ja hooldusteenustel, mille ajaks õhusõiduk liiklusest kõrvaldatakse“, kõige enam vaid kauge seos inimeste või kauba viimisega ühest kohast teise. Teiseks nähtub Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT 2006, L 376, lk 36) põhjendusest 33 seoses lennutransporditeenuste müümise, turustamise ja broneerimise teenustega, et teenused, mida reguleerib see direktiiv, mille õiguslik alus on EÜ artikli 47 lõige 2 ja EÜ artikkel 55, hõlmavad ka reisibüroosid, kes on niisuguste teenuste peamised osutajad.
68. Kuna „õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajaks õhusõiduk liiklusest kõrvaldatakse“, „õhuveoteenuste müük ja turustamine“ ning „arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused“ ei kuulu järelikult ELTL artikli 207 lõike 5 kohaldamisalasse, kuuluvad need teenused selle artikli lõikes 1 silmas peetud teenuste hulka.

69. Käesoleva arvamuse punktides 50–68 nähtub, et kavandatava lepingu 8. peatükk kuulub ühise kaubanduspoliitika valdkonda, välja arvatud osas, milles selles sisalduvad kohustused puudutavad peatüki lisade liite 8-A-1 punktides 11 ja 12, liidete 8-A-2 ja 8-A-3 punktides 16 ja 17 ning liite 8-B-1 punktis 11 loetletud teenuseid.
70. Küsimust, kas viimati nimetatud kohustuste jaoks on liidul ELi toimimise lepingu muude sätete alusel ainupädevus, millest tulenevalt võiks liit kavandatava lepingu 8. peatüki üksi heaks kiita, analüüsitakse käesoleva arvamuse punktides 168–217.
71. Lõpuks reguleerivad liidust ja Singapurist pärit kaupade ja teenuste teise lepinguosalise turule pääsu ka kavandatava lepingu 7. ja 10. peatüki sätted.
72. Lepingu 7. peatüki „Mittetariifsed kaubandustõkked ja investeerimine taastuvenergia tootmisse“ eesmärk on reguleerida ja hõlbustada turulepääsu jätkusuutlikest mittefossiilsetest allikatest energia tootmise sektoris.
73. Selles peatükis, millega ei kehtestata mingeid keskkonnaõigusnorme, on nimelt ette nähtud, et lepinguosalisel peavad hoiduma vastu võtmast meetmeid, millega nõutakse partnerluse loomist kohalike ettevõtjatega selles sektoris, tagama, et mis tahes eeskirjad seoses lubade andmise, sertifitseerimise ja litsentsimisega ei diskrimineeri teise lepinguosalise ettevõtjaid, ning aktsepteerima teise lepinguosalise väljastatud vastavusdeklaratsioone.
74. Kuivõrd selle peatüki eesmärk on kummagi lepinguosalise turu avamine, võib ka see peatükk avaldada liidu ja Singapuri Vabariigi vahel selles sektoris toimuvale kauba- ja teenustevahetusele otsesest ja vahetut mõju käesoleva arvamuse punktis 36 meenutatud kohtupraktika tähenduses. Järelikult kuulub kõnealune peatükk ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse.
75. Kavandatava lepingu 10. peatükk „Riigihanked“ sisaldab kohustusi, mille kohaselt kumbki lepinguosaline tagab teise lepinguosalise kaubatarbijatele ja teenuseosutajatele vähemalt sama soodsat kohtlemist, kui on tagatud tema enda ettevõtjatele seoses ametiasutuste ülesannete täitmisega teostatavate hangete käigus. Peatükk sisaldab ka suurt hulka eeskirju, mis reguleerivad riigihanket nii Singapuris kui ka liidus ja milles on ette nähtud, et riigihanket lepinguid sõlmitakse ainult sellise hankemenetluse tulemusel, milles on esitatud täielik hanketeade, millega potentsiaalsetel pakkujatel on olnud hõlpsalt võimalik tutvuda, ning mille suhtes kehtivad sobivad osalemis- ja valikutingimused.
76. Kõnealuse peatüki konkreetne eesmärk on seega määrata kindlaks kord, mille kohaselt kummagi lepinguosalise ettevõtjad saavad osaleda teise lepinguosalise ametiasutuste korraldatud riigihankemenetlustes. Pealegi, kuivõrd see kord põhineb mittediskrimineeriva juurdepääsu, läbipaistvuse ja tõhususe kaalutlustel, võib see avaldada otsesest ja vahetut mõju lepinguosaliste vahelisele kauba- ja teenustevahetusele.
77. Kavandatava lepingu 10. peatükk kuulub järelikult ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse, kuid siiski sama reservatsiooniga, mida on väljendatud käesoleva arvamuse punktis 69 seoses kavandatava lepingu 8. peatüki lisade liidete 8-A-1 ja 8-B-1 punktides 11 ja 12 ning liidete 8-A-2 ja 8-A-3 punktides 16 ja 17 loetletud teenustega. Rahvusvahelise meretranspordi, raudtee-, maantee- ja siseveetranspordi teenuste riigihanket ning nende transporditeenustega olemuslikult seotud teenuste riigihanket puudutavate kohustuste heakskiitmiseks liidul oleva pädevuse laadi analüüsitakse käesoleva arvamuse punktides 219–224.

Investeeringute kaitsega seotud kohustused

78. Nagu on märgitud kavandatava lepingu artiklis 9.1, käsitleb 9. peatükk „igat liiki vara, millel on investeeringu tunnused, sealhulgas sellised tunnused nagu kapitali või muude ressursside paigutamine, tulu- või kasumiootus, riski võtmine ja teatav kestus“, kui see vara „on otseselt või kaudselt ühe lepinguosalise [füüsilise või juriidilise isiku] omanduses või kontrolli all, kuid on [...] teise lepinguosalise territooriumil“.
79. Sellest artiklist ilmneb, et kõnealune peatükk puudutab nii otseinvesteeringuid kui ka mis tahes muud liiki investeeringuid.
80. Mis puudutab otseinvesteeringuid, siis nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et need on mis tahes liiki investeeringud, mida teevad füüsilised või juriidilised isikud ja mille eesmärk on luua või säilitada püsivad ja otsesed sidemed kapitali paigutava isiku ja ettevõtja vahel, kelle käsutusse kapital majandustegevuseks antakse. Aktsiaseltsi vormis asutatud äriühingus osaluse omandamine on otseinvesteering, kui aktsionäriku kuuluvad aktsiad annavad talle õiguse realselt osaleda äriühingu juhtimises või kontrollimises (vt eelkõige kohtuotsused, 12.12.2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, punktid 181 ja 182; 26.3.2009, *komisjon vs. Itaalia*, C-326/07, EU:C:2009:193, punkt 35, ning 24.11.2016, *SECIL*, C-464/14, EU:C:2016:896, punktid 75 ja 76).
81. ELTL artikli 207 lõikes 1 on ette nähtud, et liidu õigusaktid „välismaiste otseinvesteeringute“ valdkonnas kuuluvad ühisesse kaubanduspoliitikasse.
82. Sellest järeldub, et liidul on ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel ainupädevus kiita heaks kolmanda riigi ees võetav mis tahes kohustus, mis on seotud investeeringutega, mida teevad kolmanda riigi füüsilised või juriidilised isikud liidus ja vastupidi ning mis annavad võimaluse realselt osaleda majandustegevusega tegeleva äriühingu juhtimises või kontrollimises.
83. Asjaolu, et ELi toimimise lepingu koostajad kasutasid ELTL artikli 207 lõikes 1 sõnu „välismaised otseinvesteeringud“, väljendab üheselt nende tahet jätta muud välisinvesteeringud ühise kaubanduspoliitikaga hõlmamata. Seetõttu tuleb tõdeda, et kolmanda riigi ees võetavad kohustused, mis puudutavad muid välisinvesteeringuid, ei kuulu ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse.
84. Ühise kaubanduspoliitika kohaldamisala piiritlemine seoses välisinvesteeringutega väljendab seda, et liidu mis tahes aktid, mis edendab, hõlbustab või reguleerib kolmanda riigi füüsilise või juriidilise isiku osalemist majandustegevusega tegeleva äriühingu juhtimises või kontrollimises liidus ja vastupidi, võib olla otsene ja vahetu mõju selle kolmanda riigi ja liidu vahelisele kaubandusele, samas kui niisugune konkreetne seos kaubandusega puudub investeeringute korral, millega sellist osalemist ei kaasne.
85. Nõukogu ja osa Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud liikmesriikidest väidavad, et isegi ulatuses, milles kavandatava lepingu 9. peatükk käsitleb otseinvesteeringuid, ei saa see kuuluda ühise kaubanduspoliitika valdkonda, kuna kõnealune peatükk puudutab üksnes nende investeeringute kaitset, mitte nende lubamist.
86. Nagu nimetud menetlusosalised rõhutasid, siis vastab tõele, et lepingu 9. peatüki ainsad materiaalsooõigusnormid sisalduvad peatüki A jaos ja et see jagu pealkirjaga „Investeeringute kaitse“ käsitleb üksnes investeeringute kohtlemist pärast seda, kui need on olenevalt olukorrast kas Singapuri Vabariigis või liidus kehtivate õigusnormide kohaselt lubatud. Seda, et investeeringute lubamine jääb kavandatava lepingu kohaldamisalast välja, kinnitab ka lepingu artikkel 9.2, millest nähtub, et „[k]äesolevat peatükki kohaldatakse [...] investeeringute suhtes, mis on tehtud kohaldatava õiguse kohaselt [...]“.

87. See asjaolu ei välista siiski, et liidu ja Singapuri Vabariigi vahel otseinvesteeringute kaitse alal kokku lepitud eeskirjad kuuluvad ühisesse kaubanduspoliitikasse, kui neil on konkreetne seos liidu ja nimetatud kolmanda riigi vahelise kaubandusega. ELTL artikli 207 lõikes 1 on nimelt üldiselt viidatud liidu aktidele „välismaiste otseinvesteeringute“ valdkonnas, tegemata vahet olenevalt sellest, kas tegemist on investeeringute lubamist või kaitset käsitlevate aktidega.
88. Käesoleval juhul seisneb kavandatava lepingu 9. peatükiga antav kaitse esiteks artiklist 9.3 kummalegi lepinguosalisele tulenevas kohustuses tagada teise lepinguosalise investoritele „kohtlemi[n]e, mis ei ole vähem soodus kui kohtlemine, mis saab tema poolt samasuguses olukorras osaks tema enda investoritele või investeeringutele seoses nende investeeringute käitamise, haldamise, juhtimise, ülalpidamise, kasutamise, valdamise ja müügi või muul viisil võõrandamisega“.
89. Teiseks kaasneb selle kaitsega kavandatava lepingu artiklis 9.4 ette nähtud kohustus tagada teise lepinguosalise investoritele ja nende investeeringutele õiglane ja erapooletu kohtlemine ning täielik kaitse ja turvalisus, kusjuures sellist kohtlemist, kaitset ja turvalisust peab iseloomustama meelevaldse tegevuse ja mis tahes ahistamise või sundimise puudumine ning investorite õiguspäraste ootuste ja õiguse tõhusale kohtulikule kaitsele austamine.
90. Kolmandaks on investeeringute kaitse tagatud kummagi lepinguosalise kohustusega, mis on ette nähtud kavandatava lepingu artiklis 9.5 ja mille kohaselt tuleb teise lepinguosalise investoreid kohelda samamoodi nagu omaenda investoreid sellise kahju hüvitamisel, mis on tekkinud sõja või muu relvastatud konflikti, revolutsiooni, riikliku eriolukorra, mässu, ülestõusu või märuli tõttu, sealhulgas investeeringu hävitamise korral ametivõimude või relvajõudude poolt.
91. Neljandaks kaitseb kavandatav leping liidu ja Singapuri Vabariigi investoreid mis tahes meelevaldse või hüvitamatu sundvõõrandamise eest teise lepinguosalise territooriumil, nähes artiklis 9.6 ette, et kumbki lepinguosaline ei natsionaliseeri ega sundvõõranda teise lepinguosalise investorite lepinguga hõlmatud investeeringuid ega alluta neid samaväärse toimega meetmetele, välja arvatud juhul, kui see toimub avalikes huvides, nõuetekohast menetlust järgides, diskrimineerimata ning makstes neile kiiresti piisavat ja tegelikku hüvitist.
92. Viiendaks on kavandatava lepingu artiklis 9.7 ette nähtud, et investeeringuga seotud ülekandeid, nagu kapitalisissemaksed investeeringu suurendamiseks ja dividendide või muu tulu saamine, võib teha vabalt konverteeritavas vääringus ilma kitsendusteta.
93. Kuuendaks ja viimaseks kohustab kavandatava lepingu artikkel 9.8 kumbagi lepinguosalist tunnustama nõudeõiguse üleminekut, õiguste või väärtpaberite üleminekut ja nõude loovutamist investeeringute suhtes, mille on tema territooriumil teinud teise lepinguosalise füüsilised või juriidilised isikud.
94. Selline „vähemalt sama soodsa kohtlemise“ kohustuste ja meelevaldse kohtlemise keeldude kogum, mis puudutab eelkõige majandustegevusega tegelevates ja teise lepinguosalise territooriumil asuvates äriühingutes oma osaluse kasutamist, suurendamist ja müüki kummagi lepinguosalise füüsiliste ja juriidiliste isikute poolt, aitab kaasa investorite õiguskindluse tagamisele. Niiuguse õigusliku raamistiku kehtestamise eesmärk on käesoleva arvamuse punktis 36 meenutatud kohtupraktika tähenduses edendada, hõlbustada ja reguleerida liidu ja Singapuri Vabariigi vahelist kaubandust.
95. Lisaks võivad kavandatava lepingu 9. peatüki A jao sätted osas, milles need käsitlevad otseinvesteeringuid, avaldada kõnealusele kaubandusele otsest ja vahetut mõju, kuna need puudutavad seda, kuidas koheldakse lepinguosalise ettevõtjate osalemist teise lepinguosalise territooriumil majandustegevusega tegelevate äriühingute juhtimises või kontrollimises.
96. Sellest järeldub, et nendel sätetel on vastavalt käesoleva arvamuse punktis 36 meenutatud kriteeriumidele kõnealuse kaubandusega konkreetne seos.

97. Nõukogu ja Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud teatud liikmesriikide esile toodud asjaolu, et kõnealune jagu sisaldab sätteid, mis võimaldavad liikmesriikidel hinnata, kas kavandatava lepingu kohaldamine vastab nende avaliku korra ja avaliku julgeolekuga seotud ülekaalukatele huvidele ning muudele avalikes huvides olevatele eesmärkidele, või mis puudutavad omandi-, karistus- ja maksuõigust ning sotsiaalkindlustust, on selles suhtes tähtsusetu.
98. Mis puudutab esiteks liidu iga liikmesriigi pädevust hinnata, kas kõnealuste ülekaalukate huvide ja muude eesmärkide säilimine on tema puhul tagatud, siis viitavad nõukogu ja liikmesriigid kavandatava lepingu artikli 9.3 lõikele 3, milles on samamoodi nagu sarnastes sätetes selle lepingu teistes peatükkides ette nähtud, et erandina nimetatud artikli lõigetega 1 ja 2 kehtestatavast kohustusest tagada „kohtlemine, mis ei ole vähem soodus,“ võib kohaldada vähem soodsat kohtlemist, kui selle näol ei ole tegemist varjatud piiranguga ja kui see on vajalik avaliku korra säilitamiseks, avaliku julgeoleku kaitseks või mõne teise lõikes 3 loetletud avaliku huvi kaitseks.
99. Nõukogu ja samad liikmesriigid viitavad ka kavandatava lepingu artiklile 9.5, mis tagab investoritele vähemalt sama soodsa kohtlemise sellise kahju hüvitamisel, mis on tekkinud mõne kõnealuses artiklis loetletud olukorra tõttu, sealhulgas sõja, riikliku eriolukorra ja investeringu hävitamise tõttu ametivõimude või relvajõudude poolt.
100. Sellega seoses väidavad nad, et liit ei tohi liikmesriikide asemel võtta kohustusi valdkondades, mis oma olemuselt kuuluvad liikmesriikide ainupädevusse.
101. Tuleb aga tõdeda, et kavandatava lepingu artikli 9.3 lõikes 3 ei ole ette nähtud mitte kohustus, vaid võimalus rakendada erandit. Selle erandi alusel võib liikmesriik avaliku korra, avaliku julgeoleku või mõne teise lõikes 3 nimetatud avaliku huviga seotud ülekaalukatel põhjustel kohelda Singapuri investoreid vähem soodsalt kui omaenda investoreid. Niisugust erandit lubades ei kehtestata selle sättega ühtegi rahvusvahelist kohustust avaliku korra, avaliku julgeoleku ega muude avalike huvide valdkonnas.
102. Artikli 9.3 lõike 3 kohaselt on nõutav, et Singapuri investorite mis tahes ebasoodsam kohtlemine oleks „vajalik“ ega kujutaks endast „varjatud piiramist“. Need kaks nõuet võimaldavad tagada, et kavandatava lepingu artikli 9.3 lõigetes 1 ja 2 sätestatud „vähemalt sama soodsa kohtlemise“ kohustus ei jää soovitud toimeta. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 335 märkis, on lõikest 3 tulenev liikmesriikide kaalutusõiguse piirang omane rahvusvahelisele kaubandusele, mis kuulub liidu ainupädevusse. Kõnealuseid nõudeid mainiv ühissäte kuulub niisiis sellesse pädevusse.
103. Sellest järeldub, et kavandatava lepingu artikli 9.3 lõikega 3 ei tungita liikmesriikide pädevusse avaliku korra, avaliku julgeoleku ja muude avalike huvide valdkonnas, vaid sellega kohustatakse liikmesriike teostama kõnealust pädevust viisil, mis ei jäta soovitud toimeta kaubanduslikke kohustusi, mille liit on lepingu artikli 9.3 lõigete 1 ja 2 alusel võtnud.
104. Sarnane järeldus kehtib kavandatava lepingu artikli 9.5 kohta. See artikkel ei mõjuta liikmesriikide kaalutusõigust relvajõudude kasutamisel või riigis eriolukorra väljakuulutamisel, vaid piirdub sätestamisega, et kui investeringutele on selles sättes loetletud olukorra tõttu kahju tekkinud, tuleb nii Singapuri kui ka liidu investorite suhtes kohaldada samu kahju hüvitamist või heastamist reguleerivaid õigusnorme.
105. Mis puudutab teiseks omandi-, karistus- ja maksuõigust ning sotsiaalkindlustust käsitlevaid õigusnorme, siis viitavad nõukogu ja Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud liikmesriigid kavandatava lepingu artiklitele 9.6 ja 9.7. Neist esimese eesmärk on kaitsta kummagi lepinguosalise investoreid mis tahes meelevälise või hüvitamatu sundvõõrandamise eest teise lepinguosalise territooriumil, samas kui investoritel investeringutega seotud ülekandeid piiranguteta teha võimaldava teise artikli lõikes 2 on sätestatud, et „[k]äesolevat artiklit ei tõlgendata selliselt, nagu takistaks see

lepinguosalist kohaldamast õiglaselt ja kedagi diskrimineerimata oma õigusnorme, mis käsitlevad [...] kuritegusid; [...] sotsiaalkindlustust, riiklikke pensioniskeeme või kohustuslikke säästuskeeme [ja] maksustamist“.

106. Nõukogu leiab täpsemalt, et kavandatava lepingu artikkel 9.6 kuulub ainult liikmesriikide pädevusse omandiõiguse valdkonnas. Ta viitab selles kontekstis ELTL artiklile 345, mille kohaselt ei mõjuta aluslepingud mingil viisil omandi õiguslikku režiimi liikmesriikides.
107. Nagu Euroopa Kohus on juba märkinud, väljendab ELTL artikkel 345 liidu neutraalsust liikmesriikides kehtivate omandi õiguslike režiimide suhtes, kuid ei jäta kõnealuseid režiime liidu aluseeskirjade kohaldamisalast välja (vt kohtuotsus, 22.10.2013, Essent jt, C-105/12–C-107/12, EU:C:2013:677, punktid 29 ja 36). Käesoleval juhul ei sisalda kavandatava lepingu artikkel 9.6, mille sisu on käesoleva arvamuse punktis 91 enamjaolt välja toodud, ühtegi kohustust, mis puudutaks omandi õiguslikku režiimi liikmesriikides. Nimetatud artikli eesmärk on kõigest kehtestada võimalikele natsionaliseerimise või sundvõõrandamise otsustele raamid, millega tagatakse investoritele, et niisugune otsus tehakse õiglastel tingimustel ning üldpõhimõtteid ja põhiõigusi, sealhulgas diskrimineerimiskeelu põhimõtet järgides. See tähendab pelgalt, et kuigi liikmesriikidele jääb vabadsus teostada omandiõiguse valdkonnas oma pädevust ja sellest tulenevalt muuta riigi sees omandi õiguslikku režiimi, ei ole nad siiski vabastatud kohustusest järgida nimetatud põhimõtteid ja põhiõigusi.
108. Mis puudutab kavandatava lepingu artiklit 9.7, siis ei sisalda see ühtegi liikmesriikide kohustust, mis käsitleks omandi-, karistus- või maksuõigust või sotsiaalkindlustust, vaid selles on sisuliselt üksnes ette nähtud, et kõnealust valdkonda reguleerivate õigusnormide liidus või Singapuris kohaldamine teise lepinguosalise investori suhtes peab toimuma „õiglaselt ja kedagi diskrimineerimata“, nagu on täpsustatud artikli 9.7 lõikes 2.
109. Kõigist eespool esitatud asjaoludest järeldub, et kavandatava lepingu 9. peatüki A jao sätted kuuluvad ühise kaubanduspoliitika valdkonda osas, milles need puudutavad välismaiseid otseinvesteeringuid liidu ja Singapuri Vabariigi vahel.
110. Sellest järeldusest ei piisa siiski, et asuda seisukohale, et liidul on pädevus 9. peatüki see jagu üksi heaks kiita. Kõnealune jagu puudutab nimelt ka muid välisinvesteeringuid peale otseste investeeringute. Küsimust, kuidas nimetatud jao kohaldamine muudele investeeringutele mõjutab seda, millist laadi on liidu pädevus kavandatava lepingu selle osa heakskiitmiseks, analüüsitakse käesoleva arvamuse punktides 226–243.

Intellektuaalomandi kaitsega seotud kohustused

111. Vastavalt ELTL artikli 207 lõikele 1 hõlmab ühine kaubanduspoliitika „intellektuaalomandi kaubandusaspekte“.
112. Rahvusvahelised kohustused, mille liit on võtnud intellektuaalomandi valdkonnas, kuuluvad „kaubandusaspektide“ alla, kui neil on rahvusvahelise kaubavahetusega konkreetne seos selles tähenduses, et need on peamiselt mõeldud edendama, hõlbustama või reguleerima sellist kaubavahetust ning neil on rahvusvahelisele kaubavahetusele otsene ja vahetu mõju (kohtuotsus, 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, punktid 49–52, ning arvamused 3/15 (Marrakechi leping avaldatud teostele juurdepääsu kohta), 14.2.2017, EU:C:2017:114, punkt 78).
113. Kavandatavas lepingus sisalduvad intellektuaalomandialased kohustused on ette nähtud 11. peatükis ning nagu on täpsustatud artiklis 11.2, täiendavad need lepinguosaliste õigusi ja kohustusi intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (lisa 1C WTO asutamislepingus, mis kirjutati

alla 15. aprillil 1994 Marrakechis ja kiideti heaks nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994) (EÜT 1994, L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80; edaspidi „WTO asutamisleping“), ja muude intellektuaalomandi valdkonna mitmepoolsete lepingute alusel, mille nad on sõlminud.

114. Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas on kavandatava lepingu artiklis 11.4 „Tagatud kaitse“ meenutatud lepinguosaliste kohustusi, mis tulenevad mitmesugustest rahvusvahelistest konventsioonidest, sealhulgas Bernis 9. septembril 1886 alla kirjutatud Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooni (24. juuli 1971. aasta Pariisi akt) 28. septembri 1979. aasta muudatust sisaldavast redaktsioonist ning Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni (WIPO) autoriõiguse lepingust, mis kirjutati alla 20. detsembril 1996 Genfis ja mis liidu nimel kiideti heaks nõukogu 16. märtsi 2000. aasta otsusega 2000/278/EÜ (EÜT 2000, L 89, lk 6; ELT eriväljaanne 11/33, lk 208). Lisaks kehtestatakse sellega peamiselt normid erinevat liiki teoste kaitse minimaalse kestuse (artikkel 11.5) ja kohustuse kohta kaitsta autoreid sellistest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmise eest, mida nad kasutavad, et välistada niisuguste toimingute tegemine, milleks nad ei ole luba andnud (artikkel 11.9).
115. Kaubamärkide valdkonnas on kavandatava lepingu artiklis 11.13 ette nähtud, et lepinguosalisel loovad kaubamärgitaotluste ja registreeritud kaubamärkide avaliku elektroonilise andmebaasi. Lisaks peavad lepinguosalisel tagama, et iga kaubamärgi registreerimisest keeldumise kohta tehakse põhistatud kirjalik otsus, mida on võimalik vaidlustada. Kolmandatel isikutel peab olema võimalus registreerimistaotlusele vastulause esitada.
116. Geograafiliste tähistega valdkonnas kohustab kavandatava lepingu artikli 11.17 lõige 1 kumbagi lepinguosalist kehtestama „oma territooriumil geograafiliste tähistega registreerimise ja kaitse süsteemi nende veinide, kangete alkoholsete jookide, põllumajandustoodete ja toiduainete kategooriate puhul, mida ta peab asjakohaseks“. Need süsteemid peavad sisaldama artikli 11.17 lõikes 2 kirjeldatud teatud menetluslikke elemente, mis võimaldavad muu hulgas arvesse võtta kolmandate isikute õiguspäraseid huve. Sama artikli lõikes 3 on lisatud, et kummagi lepinguosalisel kaitstavad geograafilised tähised kantakse loetellu, mida peab kavandatava lepinguga loodav kaubanduskomitee. Lepinguosalisel peavad loetelus sisalduvaid geograafilisi tähistega lepingu artikli 11.19 alusel kaitsma nii, et asjaomased ettevõtjad saaksid takistada kolmandaid isikuid üldsust eksitama või muid kõlvatu konkurentsina käsitatavaid tegusid toime panemast.
117. Disainilahenduste valdkonnas peab kumbki lepinguosaline kavandatava lepingu artiklite 11.24–11.26 kohaselt kaitsma vähemalt kümne aasta vältel alates disainilahenduse kaitsmise taotluse esitamise kuupäevast disainilahendust, mis on loodud sõltumatult ja on uudne või originaalne. Artiklis 11.24 on täpsustatud, et kaitse on välistatud disainilahenduste puhul, mis tulenevad peamiselt tehnilistest või funktsionaalsetest kaalutlustest või mis on vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud kõlblusnormidega.
118. Patentide valdkonnas on kavandatava lepingu artiklis 11.29 meenutatud lepinguosaliste kohustusi, mis tulenevad teatud rahvusvahelistest dokumentidest, ning see artikkel sisaldab koostöökohustust. Lisaks on artiklis 11.31 sätestatud, et „[l]epinguosalisel tunnustavad, et nende vastavatel territooriumidel patendiga kaitstud farmaatsiatoodete suhtes võidakse enne nende vastavale turule lubamist kohaldada haldusliku turustamisloa menetlust“, et nad „võimaldavad patendikaitsega antavate õiguste kehtivusaega pikendada, et hüvitada patendiomanikule patendi tegeliku kehtivusaja lühenemine, mis tuleneb halduslikust turustamisloa menetlusest“ ning et „[p]atendikaitsega antavate õiguste kehtivusaega võidakse pikendada kuni viis aastat“.
119. Kavandatava lepingu artiklis 11.33 on lisatud, et „[k]ui lepinguosaline nõuab enne farmaatsiatootele turustamisloa andmist kõnealuse toote ohutust ja efektiivsust käsitlevate katseandmete või uuringute esitamist, ei luba asjaomane lepinguosaline kolmandatel isikutel kooskõlas katseandmed ja uuringud esitanud isikule antud turustamisloaga turustada sama või sarnast toodet ajavahemikul, mille pikkus

on vähemalt viis aastat alates tema territooriumil loa andmise kuupäevast, välja arvatud juhul, kui katseandmed ja uuringud esitanud taotleja on andnud selleks oma nõusoleku“. Lepingu artiklis 11.34 on ette nähtud sarnased eeskirjad, mille eesmärk on kaitsta agrookeemiatootete turuleviimiseks haldusliku turustamisloa saamise eesmärgil esitatud katseandmeid.

120. Lõpuks on taimesortide valdkonnas kavandatava lepingu artiklis 11.35 meenutatud lepinguosaliste kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelisest konventsioonist.
121. Autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi, kaubamärke, geograafilisi tähiseid, disainilahendusi, patente, katseandmeid ja taimesorte käsitlevate sätete kogumiga, mis seisneb esiteks olemasolevate mitmepoolsete rahvusvaheliste kohustuste ja teiseks kahepoolsete kohustuste meenutamises, taotletakse lepingu artikli 11.1 lõike 1 punktis b ettenähtu kohaselt peamiselt eesmärki tagada liidu ja Singapuri ettevõtjatele nende intellektuaalomandiõiguste „piisav“ kaitse.
122. Kavandatava lepingu 11. peatüki eespool nimetatud sätted tagavad liidu ja Singapuri ettevõtjatele teise lepinguosalise territooriumil teatud määral homogeensed intellektuaalomandiõiguste kaitse standardid ning aitavad seega kaasa nende võrdsetel alustel osalemisele liidu ja Singapuri Vabariigi vahelises kaupade ja teenuste vabakaubanduses.
123. Sama kehtib kavandatava lepingu artiklite 11.36–11.47 kohta, mis kohustavad lepinguosalisi ette nägema teatud liiki menetlusi ja tsiviilkohtumenetluses võetavaid meetmeid, mis võimaldavad huvitatud isikutel oma intellektuaalomandiõigustele tugineda ja need maksma panna. Kõnealused sätted tagavad selle kohtuliku kaitse taseme teatud homogeensuse, mis on intellektuaalomandiõiguste omajatel liidus ja Singapuris.
124. Sama kehtib ka lepingu artiklite 11.48–11.50 kohta, mis kohustavad lepinguosalisi kehtestama võltsitud või piraatkaupade tolli poolt kindlakstegemise meetodid ja nägema intellektuaalomandiõiguste omajate jaoks ette võimaluse saavutada õiguste rikkumise või piraatluse kahtluse korral asjaomase kauba ringlusse laskmise peatamine. Kõnealused sätted loovad nende vahendite teatud homogeensuse, millega kaitstakse intellektuaalomandiõiguste omajaid võltsitud või piraatkaupade turuleviimise eest liidus ja Singapuris.
125. Kõigist nendest asjaoludest järeldub esmalt, et kavandatava lepingu 11. peatüki sätete eesmärk on tõepoolest, nagu on märgitud lepingu artikli 11.1 lõikes 1, „soodustada lepinguosaliste riikides uuenduslike ja loovate toodete tootmist ja turustamist ning lepinguosalistevaheliste teenuste osutamist“ ning „suurendada kaubandusest ja investeringutest saadavat kasu“.
126. Seejärel nähtub nendest asjaoludest, et kõnealune peatükk ei kuulu mitte liidu liikmesriikide õigusnormide ühtlustamise valdkonda, vaid selle eesmärk on reguleerida liidu ja Singapuri Vabariigi vahelise kaubanduse liberaliseerimist.
127. Lõpuks ilmneb, et arvestades intellektuaalomandiõiguste kaitse olulist kohta – mida kohtujurist oma ettepaneku punktis 436 meenutas – kauba- ja teenustevahetuses üldiselt ja ebaseadusliku kaubanduse vastu võitlemises konkreetselt, võivad kavandatava lepingu 11. peatüki sätted avaldada liidu ja Singapuri Vabariigi vahelisele kaubandusele otseselt ja vahetut mõju.
128. Järelikult käsitleb kavandatava lepingu 11. peatükk käesoleva arvamuse punktides 36 ja 112 meenutatud kriteeriumide kohaselt ETL artikli 207 lõike 1 tähenduses „intellektuaalomandi kaubandusaspekte“.
129. Osa Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud liikmesriikidest väidavad, et kavandatava lepingu 11. peatükk hõlmab ka intellektuaalomandi mittekaubanduslikke aspekte, kuna selle artiklis 11.4 on autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste küsimuses viidatud mitmepoolsetele lepingutele, mis sisaldavad sätet isiklike õiguste kohta. Asjaolust, et kavandatavas lepingus on nendele lepingutele

viidatud, siiski ei piisa selleks, et liidul kavandatava lepingu sõlmimiseks oleva pädevuse laadi kindlakstegemisel asuda seisukohale, et kõnealune valdkond kujutab endast kavandatava lepingu täiesti eraldi osa, milles ei ole isiklikke õigusi mainitud.

130. Kõigest eespool esitatust tuleneb, et kavandatava lepingu 11. peatüki peamine eesmärk on hõlbustada ja reguleerida liidu ja Singapuri Vabariigi vahelist kaubandust ning et need sätted võivad avaldada kõnealusele kaubandusele otsest ja vahetut mõju käesoleva arvamuse punktides 36 ja 112 meenutatud kohtupraktika tähenduses. See peatükk kuulub järelikult ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse.

Kohustused konkurentsi valdkonnas

131. Kavandatava lepingu artikli 12.1 lõikest 1 nähtub, et lepinguosalisel tunnistavad nii „vaba ja moonutamata konkurentsi tähtsust omavahelistes kaubandussuhetes“ kui ka ühtlasi seda, „et konkurentsivastane äritegevus või konkurentsi moonutavad tehingud võivad põhjustada kõrvalekaldeid nende turgude toimimises ja kahjustada kaubanduse liberaliseerimisest saadavat kasu“.
132. Lepingu artikli 12.1 lõige 2 kohustab sel eesmärgil lepinguosalisi tagama selliste õigusaktide olemasolu, mis võimaldavad neil tõhusalt võidelda ettevõtjatevaheliste kokkulepete, ettevõtjate ühenduste otsuste ja kooskõlastatud tegevuse vastu, mille eesmärk või tagajärg on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi, ning turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ja ettevõtjate koondumiste vastu, mille tulemusel väheneb konkurents oluliselt või mis takistavad seda märkimisväärselt, niivõrd kui need kokkulepped, otsused, tegevus, kuritarvitamine ja koondumised mõjutavad liidu ja Singapuri Vabariigi vahelist kaubandust.
133. Lepingu artiklis 12.2 on lisatud, et lepinguosalisel kohustuvad tegema asutustele ülesandeks õigusnormide rakendamise ning kohaldama oma vastavaid artikli 12.1 lõikes 2 viidatud õigusnorme läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt, järgides õiglase menetluse ja kaitseõiguste tagamise põhimõtet.
134. Kavandatava lepingu kõnealused sätted jäävad selgelt liidu ja Singapuri Vabariigi vahelise kaubanduse liberaliseerimise raamidesse. Need käsitlevad konkreetset võitlust konkurentsivastase tegevuse ja koondumiste vastu, mille eesmärk või tagajärg on takistada liidu ja asjaomase kolmanda riigi vahelise kaubanduse toimumist normaalsetes konkurentsitingimustes.
135. Nimetatud sätted kuuluvad järelikult ühise kaubanduspoliitika, mitte siseturu valdkonda. Seda, et kavandatav leping ei puuduta üldse liidu liikmesriikide õigusnormide ühtlustamist ega liikmesriikidevahelist kaubandust, kinnitab ka lepingu artikli 12.2 esimene lause, mille kohaselt „[l]epinguosalised säilitavad sõltumatuse oma õigusaktide väljatöötamisel ja täitmise tagamisel“, ning artiklis 12.1 esitatud täpsustus, mille kohaselt 12. peatükk käsitleb konkurentsivastaseid kokkuleppeid, otsuseid, tegevust, kuritarvitamist ja koondumisi üksnes niivõrd, kui need mõjutavad liidu ja Singapuri Vabariigi vahelist kaubandust.
136. Ka lepingu artiklitel 12.3 ja 12.4 on konkreetne seos liidu ja Singapuri Vabariigi vahelise kaubandusega. Nendes sätetes on nimelt valdavalt ette nähtud, et kõik riigi osalusega äriühingud, eri- või ainuõiguse saanud äriühingud ja riigimonopolid kohtlevad teise lepinguosalise kaupu ja teenuseosutajaid mittediskrimineerivalt.
137. Kavandatava lepingu 12. peatükk sisaldab ka sätteid subsiidiumide kohta. Nendes on meenutatud lepinguosalistel kohustus, mis tulenevad WTO asutamislepingu lisas 1A sisalduvast subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingust, määratud kindlaks, millised liidu ja Singapuri Vabariigi vahelise kauba- ja teenustevahetusega seotud subsiidiumid on keelatud, ning ette nähtud lepinguosalistel kohustus teha kõik endast olenev, et heastada või kõrvaldada lubatud subsiidiumide mõju kaubavahetusele teise lepinguosalisega.

138. Eespool toodud asjaoludest tuleneb, et kavandatava lepingu 12. peatükk kuulub käesoleva arvamuse punktis 36 meenutatud kriteeriumide kohaselt ELTL artikli 3 lõike 1 punktis e ette nähtud liidu ainupädevusse.

Kohustused kestliku arengu valdkonnas

139. Nagu nähtub käesoleva arvamuse punktist 5, anti luba alustada Singapuri Vabariigiga läbirääkimisi vabakaubanduslepingu sõlmimiseks 22. detsembril 2009.
140. Nagu parlament oma seisukohtades rõhutas, oli läbirääkimiste eesmärk jõuda „uue põlvkonna“ vabakaubanduslepinguni ehk kaubanduslepinguni, mis reguleerib lisaks selliste lepingute traditsioonilistele aspektidele, nagu nii tariifsete kui ka mittetariifsete kauba- ja teenustevahetuse tõkete vähendamine, muid kauba- ja teenustevahetuse jaoks asjakohaseid või isegi hädavajalikke aspekte.
141. ELi leping ja ELi toimimise leping jõustusid 1. detsembril 2009. Ühise kaubanduspoliitika osas erineb ELi toimimise leping tunduvalt varem kehtinud EÜ asutamislepingust, kaasates kõnealusesse poliitikasse kaasaegse rahvusvahelise kaubanduse uusi aspekte. ELi toimimise lepinguga ühise kaubanduspoliitika valdkonna laiendamine kujutab endast liidu esmase õiguse märkimisväärset arengut (vt kohtuotsus, 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, punktid 46 ja 48).
142. Seda arengut ilmestab muu hulgas ELTL artikli 207 lõike 1 teises lauses sätestatud eeskiri, mille kohaselt „[ü]hist kaubanduspoliitikat teostatakse kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega“. Nimetatud põhimõtteid ja eesmärke on täpsustatud ELL artikli 21 lõigetes 1 ja 2 ning need puudutavad eelkõige kestlikku arengut seoses keskkonna seisundi säilitamise ja parandamisega ning maailma loodusvarade säästva majandamisega, nagu on märgitud artikli 21 lõike 2 punktis f.
143. Liidu kohustus kaasata nimetatud põhimõtted ja eesmärgid oma ühisesse kaubanduspoliitikasse tuleneb ELTL artikli 207 lõike 1 teise lause, ELL artikli 21 lõike 3 ja ELTL artikli 205 tõlgendamisest nende omavahelises koostoimes.
144. ELL artikli 21 lõikest 3 ilmneb nimelt, et liit „püüab [lõigetes 1 ja 2] esitatud eesmärke saavutada käesolevas jaotises ja [ELi] toimimise lepingu viiendas osas määratletud liidu välistegevuse valdkondade [...] arendamisel ja teostamisel“. ELi toimimise lepingu viies osa hõlmab ka ühist kaubanduspoliitikat.
145. ELTL artiklis 205 on väljendatud sama kohustust, kuivõrd selles on sätestatud, et „[ELi toimimise lepingu viiendas] osas käsitletud liidu rahvusvaheline tegevus tugineb põhimõtetele, taotleb eesmärke ja seda viiakse ellu viisil, mis on kooskõlas [ELi] lepingu V jaotise 1. peatükis osutatud üldsätetega“. ELi lepingu V jaotise 1. peatükk sisaldab ka ELL artiklit 21.
146. Lisaks tuleb arvestada ELTL artiklitega 9 ja 11, millest esimeses on sätestatud, et „[o]ma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel võtab liit arvesse [...] piisava sotsiaalse kaitse tagamise[ga] seotud nõudeid“, ning teises, et „[liidu] poliitika ja tegevuse määratlemisse ja rakendamisse peab integreerima keskkonnakaitse nõuded, eelkõige pidades silmas säästva arengu edendamist“ (vt analoogia alusel kohtuotsus, 21.12.2016, AGET Iraklis, C-201/15, EU:C:2016:972, punkt 78). Peale selle kohustab ELL artikli 3 lõige 5 liitu suhetes ülejäänud maailmaga toetama „vaba ja ausat“ kaubandust.
147. Sellest järeldub, et kestliku arengu eesmärk on nüüd ühise kaubanduspoliitika lahutamatu osa.
148. Käesoleval juhul deklareerivad lepinguosalisel kavandatava lepingu preambulis, et nad on „kindlalt otsustanud tugevdada oma majandus-, kaubandus- ja investeerimissuhteid kooskõlas kestliku arengu eesmärgiga majanduslikes, sotsiaalsetes ja keskkonnavalastes aspektides“. Seda arvestades on lepingu

13. peatükis, artiklites 13.1 ja 13.2 ette nähtud, et kestlik areng, mille üksteist vastastikku tugevdavad koostisosad on töötajate sotsiaalne kaitse ja keskkonnakaitse, kuulub liidu ja Singapuri Vabariigi vaheliste kaubandussuhete eesmärkide hulka.

149. Mis puudutab töötajate sotsiaalset kaitset, siis sisaldavad kavandatava lepingu artiklid 13.3–13.5 lisaks lepinguosaliste mitmesugustele kohustustele teha koostööd, vahetada teavet ja võtta arvesse teaduslikku teavet ka kummagi lepinguosalise kohustust rakendada tõhusalt tööalaste põhiõigustega seotud põhimõtteid. Need põhimõtted on loetletud lepingu artikli 13.3 lõikes 3 ning nende hulka kuuluvad Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) raames vastu võetud õigusaktide kohaselt „ühinemisvabadus ja kollektiivlääbirääkimiste õiguse tegelik tunnustamine“, „kõigi sunni- ja kohustusliku töö vormide kaotamine“, „lapstööjõu tegelik kaotamine“ ning „tööhõive ja kutsealaga seotud diskrimineerimise kõrvaldamine“. Nimetatud põhimõtted vastavad 18. juunil 1998 Genfis vastu võetud ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonis (lisa uuesti läbi vaadatud 15. juunil 2010) ja selle järelmehhanismis väljendatutele ning on seotud kestliku arengu põhimõttega, nagu on rõhutatud deklaratsiooni preambuli põhjenduses 3.
150. Mis puudutab keskkonnakaitset, siis sisaldavad kavandatava lepingu artiklid 13.6–13.10 lisaks lepinguosaliste mitmesugustele kohustustele teha koostööd, vahetada teavet ja võtta arvesse teaduslikku teavet ka kummagi lepinguosalise kohustust rakendada tõhusalt mitmepoolseid keskkonnavalaseid lepinguid, mille osalised nad on (artikli 13.6 lõige 2), võidelda ebaseadusliku raie teel saadud puidu ja puittoodetega kauplemise vastu (artikli 13.7 punkt b), kasutada kalavarusid jätkusuutlikult, nagu on määratletud lepinguosaliste ratifitseeritud rahvusvahelistes dokumentides (artikli 13.8 punkt a), võidelda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu (artikli 13.8 punkt b) ning kehtestada tõhusad järelevalve- ja kontrollimeetmed, et tagada kaitsemeetmetest kinnipidamine (artikli 13.8 punkt c).
151. Lepingu artikli 13.6 lõikes 4 on täpsustatud, et lepinguosalistel on keelatud meetmeid, mis on vastu võetud või säilitatud mitmepoolse keskkonnakokkuleppe rakendamiseks, kohaldada viisil, mis kujutab endast kas meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist lepinguosaliste vahel või kaubanduse varjatud piiramist.
152. Kavandatava lepingu 13. peatüki eespool nimetatud sätetega kohustuvad liit ja Singapuri Vabariik sisuliselt tagama, et nendevaheline kaubavahetus toimub kooskõlas kohustustega, mis tulenevad töötajate sotsiaalset kaitset ja keskkonnakaitset käsitlevatest rahvusvahelistest lepingutest, mille osalised nad on.
153. Seda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et lepingu 13. peatükis meenutatud rahvusvahelised kohustused, eelkõige need, mida on kirjeldatud käesoleva arvamuse punktides 149 ja 150, ei hõlma ainult liidu ja Singapuri Vabariigi vahelist kaubandust. Arvestades, kui keeruline on kõnealuste kohustuste järgimiseks eristada liidu ja asjaomase kolmanda riigi vahelise kaubanduse esemeks olevaid kaupu ja teenuseid nendest, mis ei ole sellise kaubanduse esemeks, annab vajadus tõhusalt tagada, et kaubanduses neid kohustusi täidetakse, nimelt põhjust selleks, et need kohustused hõlmaksid kogu tegevust asjaspuutuvates sektorites.
154. Kavandatavas lepingus viidatud rahvusvahelistest lepingutest tulenevate kohustuste ulatus kuulub pealegi nende lepingute suhtes kehtivate tõlgendamise, vahendamise ja vaidluste lahendamise mehhanismide kohaldamisalasse. Kavandatav leping säilitab kõnealuste väliste mehhanismide kohaldatavuse, kuivõrd selle artiklis 13.16 on ette nähtud, et lepingu endaga loodud, 15. ja 16. peatükis sätestatud vaidluste lahendamise kord ja vahendusmehhanism ei ole 13. peatüki suhtes kohaldatavad.
155. Sellest järeldub, et 13. peatükk ei puuduta ei selles viidatud rahvusvaheliste lepingute sisu ega liidu või liikmesriikide pädevust, mis on seotud nende lepingutega. Seevastu on sellel peatükil konkreetne seos liidu ja Singapuri Vabariigi vahelise kaubandusega.

156. 13. peatükk tagab kaubavahetust reguleerides nimelt, et see toimub kooskõlas rahvusvaheliste lepingutega ja et ühtegi nende lepingute alusel võetud meedet ei kohaldata viisil, mis tekitab kaubavahetuses meelevaldse või põhjendamatu diskimineerimise või varjatud piirangu.
157. Sama peatükk võib ka avaldada kõnealusele kaubandusele otsesest ja vahetut mõju.
158. Niisugune mõju tuleneb esiteks kavandatava lepingu artikli 13.1 lõikes 3 ette nähtud lepinguosaliste kohustusest ühelt poolt mitte soodustada kaubandust oma territooriumil sotsiaalse kaitse ja keskkonnakaitse taseme langetamisega allapoole rahvusvahelistest kohustustest tulenevaid standardeid ning teiselt poolt mitte rakendada neid standardeid kaitsemeetmena.
159. Teiseks võivad kavandatava lepingu 13. peatüki sätted avaldada liidu ja Singapuri Vabariigi vahelisele kaubandusele otsesest ja vahetut mõju, kuna need vähendavad ohtu, et kaupade tootmiskulude ja teenuste osutamise kulude erinevus ühelt poolt liidus ja teiselt poolt Singapuris on ebaproportsionaalselt suur, ning aitavad seega kaasa liidu ja asjaomase kolmanda riigi ettevõtjate võrdsetel alustel osalemisele vabakaubanduses.
160. Mis puudutab kolmandaks eelkõige kohustusi, mis on seotud käesoleva arvamuse punktis 150 nimetatud võitlusega ebaseadusliku raie teel saadud puidu ja puittoodetega kauplemise vastu ning ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu, siis kohustuvad lepinguosalisel kavandatavas lepingus rakendama või soodustama dokumenteerimis-, kontrolli- ja sertifitseerimissüsteeme. Niisugused süsteemid võivad otseselt mõjutada asjaomaste kaupadega kauplemist (vt selle kohta kohtuotsus, 12.12.2002, komisjon vs. nõukogu, C-281/01, EU:C:2002:761, punkt 40).
161. Lõpuks tuleneb kavandatava lepingu 13. peatüki sätete ning liidu ja Singapuri Vabariigi vahelise kaubanduse omavahelise seose konkreetsus ka asjaolust, et kõnealuses peatükis ette nähtud töötajate sotsiaalset kaitset ja keskkonnakaitset reguleerivate sätete rikkumise korral võib teine lepinguosaline vastavalt 23. mail 1969 Viinis alla kirjutatud rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni (United Nations Treaty Series, 1115. kd, lk 331; edaspidi „Viini konventsioon“) artikli 60 lõikes 1 kodifitseeritud tavanormile, mis on kohaldatav liidu ja kolmandate riikide vahelistes suhetes (vt Viini konventsioonis kodifitseeritud tavanormide kohaldatavuse kohta liidu välissuhetele kohtuotsused, 25.2.2010, Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, punktid 41 ja 42, ning 21.12.2016, nõukogu vs. Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, punktid 100, 107, 110 ja 113), lõpetada või peatada kaubanduse liberaliseerimise, mis on ette nähtud lepingu teistes sätetes.
162. Tuleb tõdeda, et 13. peatükil on kavandatavas lepingus oluline koht.
163. Lisaks oleks ebajärjekindel asuda seisukohale, et liidu ja kolmanda riigi vahelist kaubandust liberaliseerivad sätted kuuluvad ühisesse kaubanduspoliitikasse ning sätted, millega tagatakse, et kaubanduse liberaliseerimine toimub kestlikku arengut silmas pidades, ei kuulu sellesse poliitikavaldkonda. Kaubanduse toimimine kooskõlas kestliku arengu eesmärgiga moodustab nimelt selle poliitika lahutamatu osa, nagu on märgitud käesoleva arvamuse punktis 147.
164. ELTL artikli 3 lõike 1 punktis e sätestatud liidu ainupädevust ei saa tõepoolest teostada sotsiaalse kaitse ja keskkonnakaitse taseme reguleerimiseks kummagi lepinguosalise territooriumil. Niisuguste eeskirjade vastuvõtmisel tuleb lähtuda liidu ja liikmesriikide vahelisest pädevuse jaotusest, mis on ette nähtud eelkõige ELTL artikli 3 lõike 1 punktis d, artikli 3 lõikes 2 ning artikli 4 lõike 2 punktides b ja e. ELTL artikli 3 lõike 1 punkt e ei prevaleeri nimelt ELi toimimise lepingu kõnealuste teiste sätete ees, kuivõrd ELTL artikli 207 lõikes 6 on pealegi ette nähtud, et „[...] ühise kaubanduspoliitika valdkonnas antud pädevuse teostamine ei mõjuta liidu ja liikmesriikide vahelist pädevuse jaotust [...]“.

165. Käesoleval juhul nähtub kavandatava lepingu artikli 13.1 lõikest 4 siiski, et lepinguosalisel „ei katse [...] ühtlustada lepinguosaliste tööstandardeid või keskkonnanorme“, ning lepingu artikli 13.2 lõikest 1, et lepinguosalisel tunnustavad vastastikust õigust kehtestada oma keskkonna- ja sotsiaalse kaitse tasemed ning võtta vastavalt sellele vastu või muuta oma õigusakte ja põhimõtteid kooskõlas sellealaste rahvusvaheliste kohustustega.
166. Kõigist neist asjaoludest järeldub, et kavandatava lepingu 13. peatüki sätete eesmärk ei ole mitte reguleerida sotsiaalse kaitse ja keskkonnakaitse taset kummagi lepinguosalise territooriumil, vaid reguleerida liidu ja Singapuri Vabariigi vahelist kaubandust, seades liberaliseerimise tingimuseks selle, et lepinguosalisel täidavad oma rahvusvahelisi kohustusi töötajate sotsiaalse kaitse ja keskkonnakaitse valdkonnas.
167. Kõike eespool esitatut silmas pidades kuulub kavandatava lepingu 13. peatükk käesoleva arvamuse punktis 36 meenutatud kriteeriumide kohaselt ühise kaubanduspoliitika valdkonda ja seega ELTL artikli 3 lõike 1 punktis e ette nähtud liidu ainupädevusse.

ELTL artikli 3 lõikes 2 nimetatud pädevus

Transpordi valdkonnas osutatavate teenustega seotud kohustused

168. Käesoleva arvamuse punktides 56–68 esitatud põhjustel ei kuulu kavandatava lepingu 8. peatükis sisalduvad kohustused osas, milles need puudutavad rahvusvahelise meretranspordi ning raudtee-, maantee- ja siseveetranspordi teenuseid ning nende transporditeenustega lahutamatu seotud teenuseid, ühise kaubanduspoliitika valdkonda, vaid need tuleb heaks kiita vastavalt liidu ja liikmesriikide vahelisele pädevuse jaotusele ühise transpordipoliitika valdkonnas.
169. Seda ühist poliitikat reguleerib ELi toimimise lepingu kolmanda osa VI jaotis, mis koosneb ELTL artiklitest 90–100. Neist viimase artikli lõikes 1 on sätestatud, et selle jaotise sätted kehtivad raudtee-, maantee- ja siseveetranspordi suhtes, ning lõikega 2 on liidu seadusandjale antud pädevus kehtestada mis tahes sobivad sätted mere- ja lennutranspordi kohta. ELTL artikli 91 lõikega 1 on liidu seadusandjale antud õigus võtta ühise transpordipoliitika raames vastu „ühiseeskirju“.
170. Oma 31. märtsi 1971. aasta otsuse komisjon vs. nõukogu (AETR) (22/70, EU:C:1971:32) punktis 17 märkis Euroopa Kohus, et kui liit on vastu võtnud sätted, millega kehtestatakse mis tahes kujul ühiseid eeskirju, ei ole liikmesriikidel enam õigust ei üksikult ega isegi ühiselt võtta kolmandate riikide ees kohustusi, mis neid eeskirju mõjutavad (vt samuti eelkõige kohtuotsus, 5.11.2002, komisjon vs. Taani, C-467/98, EU:C:2002:625, punktid 77–80).
171. Kooskõlas nimetatud kohtupraktikaga on ELTL artiklis 216 liidule antud pädevus sõlmida mis tahes rahvusvaheline leping, mis „võib mõjutada ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala“.
172. Vastavalt ELTL artikli 3 lõikele 2 on liidul sellise lepingu sõlmimiseks ainupädevus.
173. Komisjon leiab, et kavandatava lepingu 8. peatükis sisalduvad kohustused, mis puudutavad transpordi valdkonda, võivad mõjutada ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala. Parlament on samal seisukohal, erinevalt nõukogust ja Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud liikmesriikidest.
174. Seda küsimust tuleb analüüsida kõikide transpordiliikide seisukohast, mida on nimetatud kavandatava lepingu 8. peatükile lisatud kohustuste loetelus. Arvestades erilist tähelepanu, mida leping pöörab meretranspordile, tuleb seda esimesena analüüsida.

— Meretransport

175. Kuigi kavandatava lepingu 8. peatüki artiklitega 8.3 ja 8.9, selle peatüki lisade liidete 8-A-1 ja 8-B-1 punktiga 11.A ning liidete 8-A-2 ja 8-A-3 punktiga 16.A on riigisisene merekaubandus selle peatüki kohaldamisalast välja jäetud, on selles seevastu üks alajagu pühendatud rahvusvahelistele meretransporditeenustele. Alajagu koosneb lepingu artiklist 8.56, mis on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesolevas alajaos sätestatakse rahvusvaheliste meretransporditeenuste liberaliseerimise põhimõtted vastavalt B jaole „Piiriüleline teenuste osutamine“, C jaole „Ettevõtlus“ ja D jaole „Füüsiliste isikute ajutine kohalolek ärilisel eesmärgil“.

2. Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

„rahvusvaheline meretransport“ – ükselt-uksele-transport ja ühendveod, st osaliselt merel toimuvad kaubaveod, mille korral kasutatakse kaubaveoks rohkem kui üht veoliiki ning mis toimuvad üheainsa veodokumendi alusel ning millega kaasneb õigus sõlmida sellel eesmärgil lepinguid otse muude veoliikide pakkujatega.

3. Rahvusvahelise meretranspordi suhtes lepivad lepinguosalisel kokku, et tagavad kaubanduslikel alustel lastile piiramatut juurdepääsu võimaldamise põhimõtete tõhusa kohaldamise, vabaduse osutada rahvusvahelisi meretransporditeenuseid ning võrdse kohtlemise selliste teenuste osutamisel.

Pidades silmas rahvusvaheliste meretransporditeenuste liberaliseerimise praegust taset lepinguosaliste vahel:

- a) rakendavad lepinguosalisel tõhusalt põhimõtet, mis tagab kaubanduslikel ja mittediskrimineerival alustel piiramatut juurdepääsu rahvusvahelisele meretransporditurule ja -kaubandusele, ning
- b) võimaldab kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise lipu all sõitvatele või teise lepinguosalise teenuseosutajate laevadele seoses muu hulgas juurdepääsuga sadamatele, sadamate infrastruktuuri ja meretranspordi abiteenuste kasutamisega ning sellega seotud tasude, maksude, tolliteenuste, kaikohtade ning peale- ja mahalaadimisvahenditega vähemalt sama soodsaid tingimusi kui oma laevadele või mis tahes kolmanda riigi laevadele, olenevalt sellest, kummad on soodsamad.

4. Kõnealuseid põhimõtteid rakendades lepinguosalisel:

- a) ei kehtesta tulevikus kolmandate riikidega sõlmitavates meretransporditeenuste, sealhulgas puist- ja vedellastivedude ja liinivedude, lepingutes lastijaotusklausleid ning lõpetab mõistliku ajavahemiku jooksul selliseid lastijaotusklausleid, juhul kui need on olemas varasemates lepingutes;
- b) kaotavad käesoleva lepingu jõustumisel ühepoolsed meetmed ning haldus-, tehnilised ja muud takistused, mis võivad varjatult piirata rahvusvaheliste mereveoteenuste vaba osutamist või põhjustada selles vallas ebavõrdset kohtlemist, ning hoiduvad edaspidi neid kehtestamast.

5. Lepinguosaline lubab teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatel asutada oma territooriumil ettevõtte, lähtudes ettevõtluse ja ettevõtte juhtimise tingimustest kooskõlas erikohustuste tabelis sätestatud tingimustega.

6. Lepinguosaline teeb teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatele mõistlikel ja mittediskrimineerival tingimustel kättesaadavaks järgmised sadamateenused:

- a) lootsiteenused;
- b) puksiirabi;
- c) toiduainetega varustamine;

- d) kütuse ja veega varustamine;
 - e) prügi ja ballastvee kõrvaldamine;
 - f) sadamakapteni teenused;
 - g) navigeerimisabi ja
 - h) laeva tööks vajalikud maismaa-tugiteenused, sealhulgas side-, vee- ja elektrivarustus, avariiremondi vahendid, reidi-, kai- ja sildumisteenused.“
176. Artiklit 8.56 tuleb tõlgendada koostoimes kavandatava lepingu 8. peatükile lisatud erikohustustega. Lepingu artiklites 8.7 ja 8.12 on nimelt ette nähtud, et „[s]ektorid, mille lepinguosaline [...] liberaliseerib, ning [...] erandina kohaldatavad [...] piirangud on sätestatud erikohustuste tabelis“.
177. Selle peatüki lisade liidete 8-A-1 ja 8-B-1 punktist 11.A nähtub, et liit ja Singapuri Vabariik ei seadnud artiklis 8.56 nimetatud kohustustele ühtegi piirangut seoses rahvusvaheliste meretransporditeenuste piiriülese osutamisega (1. ja 2. viis).
178. Mis puudutab seevastu rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutamist füüsiliste isikute kohaloleku kaudu (4. viis), siis tuleb märkida, et kavandatava lepinguga säilitatakse liidu ja Singapuri Vabariigi vahelistes suhetes status quo. Lepingu 8. peatüki lisade liite 8-A-3 punktist 16.A, mille kohaselt võib liidus säilitada kodakondsusnõuded, ja samade lisade liite 8-B-1 punktist 11.A, mille kohaselt Singapuri Vabariik ei ole kohustatud liberaliseerima selliste teenuste osutamist 4. viisil, ilmneb nimelt, et lepinguosalisel ei kohustu seda teenuste osutamise viisi liberaliseerima.
179. Mis puudutab rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutamist kaubandusliku kohaloleku kaudu teise lepinguosalise territooriumil (3. viis), siis kavandatava lepingu artikli 8.56 lõikes 5 – mille kohaselt lepinguosaline lubab teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatel asutada oma territooriumil ettevõtte – ette nähtud kohustust on piiratud kavandatava lepingu 8. peatüki lisade liite 8-A-2 punktiga 16.A ja liite 8-B-1 punktiga 11.A, mis kitsendavad teise lepinguosalise teenuseosutajate võimalust asutada ettevõtte asutamisriigi lipu all sõitvate laevade käitamiseks.
180. Selle hindamisel, kas 1. ja 2. viisil osutatavate teenustega seotud kohustused ja 3. viisil osutatavate teenustega seotud piiratud kohustused „võivad mõjutada ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala“ ELTL artikli 3 lõike 2 tähenduses, tuleb tugineda Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale, mille kohaselt esineb niisugune oht juhul, kui kohustused kuuluvad kõnealuste eeskirjade kohaldamisalasse (vt eelkõige kohtuotsus, 4.9.2014, komisjon vs. nõukogu, C-114/12, EU:C:2014:2151, punkt 68; arvamus 1/13 (kolmandate riikide ühinemine Haagi konventsiooniga), 14.10.2014, EU:C:2014:2303, punkt 71; kohtuotsus, 26.11.2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, punkt 29, ja arvamus 3/15 (Marrakechi leping avaldatud teostele juurdepääsu kohta), 14.2.2017, EU:C:2017:114, punkt 105).
181. Sellise ohu tuvastamine ei eelda, et rahvusvaheliste kohustuste ja liidu õigusnormidega hõlmatud valdkonnad täielikult kattuksid. Need kohustused võivad liidu ühiseeskirjade reguleerimisala mõjutada või muuta ka siis, kui need kuuluvad valdkonda, mis on juba suures osas selliste eeskirjadega hõlmatud (vt arvamus 1/03 (uus Lugano konventsioon), 7.2.2006, EU:C:2006:81, punkt 126; kohtuotsus, 4.9.2014, komisjon vs. nõukogu, C-114/12, EU:C:2014:2151, punktid 69 ja 70; arvamus 1/13 (kolmandate riikide ühinemine Haagi konventsiooniga), 14.10.2014, EU:C:2014:2303, punktid 72 ja 73, ning arvamus 3/15 (Marrakechi leping avaldatud teostele juurdepääsu kohta), 14.2.2017, EU:C:2017:114, punktid 106 ja 107).

182. Käesoleval juhul on valdkond, millesse kuuluvad kavandatavas lepingus sisalduvad eespool nimetatud kohustused, suures osas hõlmatud ühiseeskirjadega, mis on sätestatud määruses nr 4055/86, mis reguleerib teenuste osutamise vabaduse põhimõtte kohaldamist liikmesriikide ning liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelises mereveos.
183. Määrusega on rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutamise vabaduse kasutamine ette nähtud artiklis 1 määratletud kahele isikute kategooriale ehk esiteks liikmesriikide kodanikele, kelle elukoht ei ole selles liikmesriigis, kus asub isik, kellele teenused on mõeldud, ning teiseks liikmesriikide kodanikele, kelle elukoht on kolmandas riigis, ja laevaühingutele, mis on registrisse kantud kolmandas riigis ja mida kontrollivad liikmesriigi kodanikud.
184. Liidu seadusandja on samuti kehtestanud seotuse nõude, nähes määruse artikli 1 lõikes 2 sõnade „kui nende laevad on selles liikmesriigis tema seaduste järgi registrisse kantud“ kasutamisega ette, et liikmesriigi kodanikud, kes tegutsevad kolmandas riigis asuva ettevõtte kaudu, jäävad teenuste osutamise vabaduse kohaldamisalast välja, kui nende laevad ei sõida selle liikmesriigi lipu all (vt kohtuotsus, 8.7.2014, Fonnship ja Svenska Transportarbetareförbundet, C-83/13, EU:C:2014:2053, punkt 34).
185. Selliselt piiritletud viisil on määrusega nr 4055/86 teenuste osutamise vabadust laiendatud rahvusvahelistele meretransporditeenustele.
186. Määruse artikli 1 lõikes 3 on lisaks täpsustatud, et „[k]äesolevas määruses käsitletud küsimuste puhul kohaldatakse [ELTL] artiklite [51–54] sätteid“.
187. Määruse artikli 6 lõigetes 1 ja 2 on lisatud järgmist:
- „1. Kui [...] liikmesriigi kodanikud või laevaühingud on olukorras või neid ähvardab olukord, kus nad ei saa tõhusalt tegutseda teatud kolmandas riigis, informeerib asjaomane liikmesriik viivitamatult teisi liikmesriike ja komisjoni.
2. Nõukogu otsustab komisjoni ettepaneku põhjal [...], milliseid vajalikke meetmeid võtta. [N]ende meetmete hulka [võivad] kuuluda ka läbirääkimised lastijaotusklauslite üle ja kokkulepete sõlmimine.“
188. Meretransporditeenuste osutamine liidu ja Singapuri Vabariigi vahel kuulub määrusega nr 4055/86 kehtestatud ühiseeskirjade kohaldamisalasse. Nende eeskirjade tulemusel antakse nimelt kõnealuste teenuste osutajatele, kes asuvad mõnes liikmesriigis, ja liikmesriikide kodanikele, kes kontrollivad Singapuris asuvat laevaühingut ja osutavad teenuseid liikmesriigi lipu all sõitvate laevadega, üldjuhul vaba võimaluse pakkuda sellesse kolmandasse riiki suunduvaid või sealt tulevaid vedusid. Seevastu liidu ja kõnealuse kolmanda riigi vahel meretransporditeenuste osutajatel, kes ei vasta seotuse nõuetele, niisugune võimalus puudub.
189. Kavandatavas lepingus sisalduvad kohustused mõjutavad või isegi muudavad märkimisväärselt määrusega nr 4055/86 kehtestatud ühiseeskirjade reguleerimisala liidu ja Singapuri Vabariigi vaheliste meretransporditeenuste osas.
190. Lepingu artikli 8.56 lõikest 3 tuleneb nimelt, et liidu meretransporditeenuste osutajad ja liikmesriigi kodanikud, kes kontrollivad Singapuris asuvat laevaühingut, võivad vabalt pakkuda kolmandasse riiki suunduvaid või sealt tulevaid vedusid ning seda ilma, et oleks nõutav, et viimaste laevad sõidaksid liikmesriigi lipu all. Selline kord erineb määrusega nr 4055/86 kehtestatust tunduvalt.

191. Kavandatav leping mõjutab ka määruse artiklis 6 ette nähtud eeskirju. Nimelt kui artiklist 6 tuleneb, et nõukogu võib anda loa lastijaotusklauslite üle läbirääkimiste pidamiseks ja nende kohta kokkulepete sõlmimiseks, kui liikmesriigi kodanikul või laevaühingul tekib raskusi seoses kolmandasse riiki suunduvate või sealt tulevate vedudega, siis lepingu artikli 8.56 lõikes 4 on ette nähtud niisuguste klauslite järkjärguline kaotamine.
192. Järelikult võivad kavandatavast lepingust tulenevad kohustused, mis puudutavad liidu ja Singapuri Vabariigi vahelisi meretransporditeenuseid, mõjutada või isegi muuta määrusega nr 4055/86 kehtestatud ühiseeskirju, mis on kohaldatavad nende teenuste osutamisele.
193. Liidul on nende kohustuste heakskiitmiseks seega ELTL artikli 3 lõikest 2 tulenevalt ainupädevus.
194. Sama kehtib tingimata kohustuste suhtes, mille eesmärk on lisada transporditeenuste osutamise võimalusele vabadus osutada nendega olemuslikult seotud abiteenuseid, mis on loetletud kavandatava lepingu artikli 8.56 lõikes 6 ning 8. peatüki lisade liite 8-A-1 punktis 12, liidete 8-A-2 ja 8-A-3 punktis 17 ning liite 8-B-1 punktis 11.

– Raudteetransport

195. Kavandatava lepingu 8. peatükis sätestatud põhimõtetest, mis on käesoleva arvamuse punktis 51 kokku võetud, koostoimes selle peatüki lisade liite 8-A-1 punktiga 11.C, liidete 8-A-2 ja 8-A-3 punktiga 16.C ning liite 8-B-1 punktiga 11.B nähtub, et selle peatükiga liberaliseeritakse liidu ja Singapuri Vabariigi vahel 2. ja 3. viisil osutatavad raudteetransporditeenused.
196. Järelikult kohustub liit selles teenustesektoris võimaldama Singapuri teenuseosutajatel saada liidus juurdepääsu raudteevõrgule ja tegeleda raudteeveolase tegevusega ning vajaduse korral asutada liidus ettevõtte vähemalt sama soodsatel tingimustel kui need, mis kehtivad liidu teenuseosutajatele. Singapuri Vabariik võtab liidu teenuseosutajate ees sarnase kohustuse seoses võrkudele juurdepääsuga ja raudteeveolase tegevusega Singapuri territooriumil.
197. Kõnealused liidu kohustused kuuluvad valdkonda, mis on suures osas liidu ühiseeskirjadega hõlmatud.
198. Nimelt näevad need kohustused ette, et tingimused, mille kohaselt Singapuri teenuseosutajad pääsevad liidus raudteevõrgule ja raudteeveolase tegevusele ligi ning saavad ettevõtteid asutada, on vähemalt sama soodsad kui need, mida reguleerivad ühtse Euroopa raudteepiirkonna eeskirjad, mis on ette nähtud direktiivis 2012/34.
199. Selle direktiivi, mis on vastu võetud ELTL artikli 91 alusel, põhjenduses 7 on märgitud, et „[r]audteesektoris [...] kohalda[takse] teenuste osutamise vabaduse põhimõtet kõnealuse sektori eriomadusi arvesse võttes“. Direktiivi artiklist 1 ilmneb, et seda „kohaldatakse raudteefrastruktuuri kasutamisel [...] raudteevedudeks“ ja sellega on kehtestatud muu hulgas „raudteefrastruktuuri majandamise ja liikmesriigis asutatud või asutatavate raudteeveo-ettevõtjate raudteevedude suhtes kohaldatavad eeskirjad“ ja „kriteeriumid, mida liikmesriigid kohaldavad liidus registreeritud või registreeritavale raudteeveo-ettevõtjatele tegevuslubade väljaandmise, pikendamise või muutmise suhtes“.
200. Alates kavandatava lepingu jõustumisest hakkavad Singapuri teenuseosutajate poolt liidus osutatavad raudteetransporditeenused vastavalt lepingust tulenevatele kohustustele kuuluma juurdepääsu tagamise ja ettevõtte asutamise süsteemi, mis hõlmab samu aspekte nagu direktiiviga 2012/34 kehtestatud süsteem ja mis ei tohi olla sellest vähem soodus.

201. Euroopa Kohus on juba tõdenud, et kui liidu ja kolmanda riigi vahelises lepingus on ette nähtud selles lepingus käsitletavatele rahvusvahelistele suhetele niisuguste õigusnormide kohaldamine, mis suures ulatuses kattuvad liidu ühiseeskirjadega, mis on kohaldatavad ühendusesisestes olukordades, siis tuleb seda lepingut pidada selliseks, mis võib mõjutada ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala. Hoolimata ühiseeskirjadega vastuolu puudumisest võib see nimelt siiski nende eeskirjade mõtet, ulatust ja tõhusust mõjutada (vt eelkõige arvamus 1/03 (uus Lugano konventsioon), 7.2.2006, EU:C:2006:81, punktid 143 ja 151–153; arvamus 1/13 (kolmandate riikide ühinemine Haagi konventsiooniga), 14.10.2014, EU:C:2014:2303, punktid 84–90, ning kohtuotsus, 26.11.2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, punktid 48 ja 49).
202. Kuivõrd kavandatavas lepingus sisalduvad kohustused, mis puudutavad raudteetransporditeenuseid, kuuluvad valdkonda, mis on juba suures osas liidu ühiseeskirjadega hõlmatud, ja kuna need kohustused võivad ühiseeskirjade reguleerimisala mõjutada või muuta, on liidul nende kohustuste heakskiitmiseks ELTL artikli 3 lõikest 2 tulenevalt ainupädevus.
203. Sama kehtib tingimata kohustuste suhtes, mille eesmärk on lisada transporditeenuste osutamise võimalusele vabadus osutada nendega olemuslikult seotud abiteenuseid, mis on loetletud kavandatava lepingu 8. peatüki lisade liite 8-A-1 punktis 12, liite 8-A-2 punktis 17 ja liite 8-B-1 punktis 11.

– Maanteetransport

204. Kavandatava lepingu 8. peatükis sätestatud põhimõtetest, mis on käesoleva arvamuse punktis 51 kokku võetud, koostoimes selle peatüki lisade liite 8-A-1 punktiga 11.D, liidete 8-A-2 ja 8-A-3 punktiga 16.D ning liite 8-B-1 punktiga 11.C nähtub, et selle peatükiga liberaliseeritakse liidu ja Singapuri vahel 2. viisil osutatavad maanteetransporditeenused piiramatult ning 3. ja 4. viisil osutatavad maanteetransporditeenused teatud määral.
205. Liit kohustub seega võimaldama Singapuri teenuseosutajatel tegeleda liidus reisijate ja kauba maanteetranspordiga vähemalt sama soodsatel tingimustel kui need, mis kehtivad liidu teenuseosutajatele. Singapuri Vabariik võtab liidu teenuseosutajate ees sarnase kohustuse.
206. Kõnealused liidu kohustused kuuluvad valdkonda, mis on suures osas liidu ühiseeskirjadega hõlmatud.
207. Vähemalt sama soodsad tingimused, mille kohaselt Singapuri teenuseosutajad võivad liidus osutada maanteetransporditeenuseid, vastavad suuresti nimelt tingimustele, mida reguleerivad määrustes nr 1071/2009, nr 1072/2009 ja nr 1073/2009 sätestatud ühiseeskirjad.
208. Nende määrustega, mis kuuluvad ühise transpordipoliitika valdkonda, on nende artikli 1 kohaselt kehtestatud ühiseeskirjad, mis puudutavad „autoveo-ettevõtja tegevusalale lubamist ja sellel tegevusalal tegutsemist“ ning „[liidus] rahvusvaheliste autovedude“ ja „[liidus] bussidega toimuva rahvusvahelise sõitjateveo“ teenuse pakkumise võimalust.
209. Alates kavandatava lepingu jõustumisest hakkavad Singapuri teenuseosutajate poolt liidus osutatavad maanteetransporditeenused vastavalt lepingust tulenevatele kohustustele kuuluma juurdepääsu tagamise süsteemi, mis hõlmab samu aspekte nagu eelkõige määrustega nr 1072/2009 ja nr 1073/2009 kehtestatud süsteem ja mis ei tohi olla sellest vähem soodus.
210. Samadel põhjustel, mis on esile toodud käesoleva arvamuse punktis 201, tuleb asuda seisukohale, et niisugused rahvusvahelised kohustused kuuluvad valdkonda, mis on juba suures osas liidu ühiseeskirjadega hõlmatud, ja võivad ühiseeskirju mõjutada või nende reguleerimisala muuta.
211. Liidul on maanteetransporditeenustega seotud kohustuste heakskiitmiseks seega ELTL artikli 3 lõikest 2 tulenevalt ainupädevus.

212. Sama kehtib tingimata kohustuste suhtes, mis puudutavad nende transporditeenustega olemuslikult seotud abiteenuseid, mis on loetletud kavandatava lepingu 8. peatüki lisade liite 8-A-1 punktis 12, liite 8-A-2 punktis 17 ja liite 8-B-1 punktis 11.

– Siseveetransport

213. Liidu liikmesriigi või Singapuri Vabariigi territooriumiga piirduvat siseveetransporti ei ole kavandatavas lepingus mainitud ning järelikult ei kuulu see kavandatava lepingu artiklite 8.7 ja 8.12 kohaselt 8. peatükis ette nähtud liberaliseerimise alla.

214. Liidu liikmesriikide vahelist siseveetransporti on liidu erikohustuste loetelus seoses 1.–3. viisil osutatavate teenustega küll mainitud, kuid ka neid ei liberaliseerita. Kavandatava lepingu 8. peatüki lisade liite 8-A-1 punktis 11.B ja liite 8-A-2 punktis 16.B loetletud piirangute tõttu ei ole Singapuri ettevõtjatel sisuliselt õigust sellis transporditeenust osutada.

215. Nimetatud liidetes on nimelt ette nähtud kodakondsusnõuete säilitamine. Lisaks on 13 liikmesriigi territoorium kõnealuste transporditeenuste piiriülesest osutamisest välistatud. Nende liikmesriikide geograafilise asendi tõttu piirduvad liikmesriikidevahelised siseveeteed, mida see välistamine ei mõjuta, peamiselt siseveeteedega, mis ühendavad Saksamaad, Austriat, Prantsusmaad, Luksemburgi ja Madalmaid, ning siseveeid, mis ühendavad Belgiat, Prantsusmaad ja Madalmaid. Juurdepääs nendele veeteedele on aga paika pandud kehtivate lepingutega, mille jõussejätmine neid Singapuri ettevõtjatele laiendamata on viidatud liidetes sõnaselgelt ette nähtud.

216. Sellest järeldub, et kavandatavas lepingus siseveetranspordi mainimisega kaasnevad kõige enam vaid äärmiselt piiratud ulatusega kohustused.

217. Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et selle analüüsimisel, millist laadi on rahvusvahelise lepingu sõlmimise pädevus, ei ole vaja arvesse võtta lepingu sätteid, mis on äärmiselt piiratud ulatusega (vt eelkõige arvamus 1/08 (lepingud, millega muudetakse erikohustuste loendeid GATSi alusel), 30.11.2009, EU:C:2009:739, punkt 166 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega tuleb käesoleval juhul selle kindlakstegemisel, millist laadi on liidu pädevus kavandatava lepingu 8. peatükis sisalduvate kohustuste suhtes transpordi valdkonnas, arvesse võtta mere-, raudtee- ja maanteetranspordiga seotud kohustusi. Kuna liidul on käesoleva arvamuse punktides 175–212 esitatud põhjustel ELTL artikli 3 lõike 2 alusel ainupädevus neid kohustusi heaks kiita, tuleneb selle järelduse ja käesoleva arvamuse punktis 69 esitatud järelduse koostoimest, et liidul on kogu 8. peatüki suhtes ainupädevus.

218. Vastupidi Iirimaa väidetule ei lükka seda järeldust ümber ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll (nr 21) Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes. Sellega seoses piisab märkimisest, et kõnealune protokoll ühist kaubanduspoliitikat ega ühist transpordipoliitikat ei käsitle, ning meenutamisest, et asjaomase akti eesmärk ja sisu on need, mis määravad kindlaks võimalikult kohaldamisele kuuluvad protokollid, mitte vastupidi (vt analoogia alusel kohtuotsus, 22.10.2013, komisjon vs. nõukogu, C-137/12, EU:C:2013:675, punktid 74 ja 75). Kuna kavandatav leping ei käsitle ELi toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisega reguleeritavaid aspekte, on nimetatud protokoll käesolevas menetluses asjassepuutumatu. Sama kehtib ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli (nr 22) Taani seisukoha kohta suhtes, nagu Taani Kuningriik ka kohtuistungil märkis.

Transpordi valdkonnas korraldatavate riigihangetega seotud kohustused

219. Nagu käesoleva arvamuse punktis 77 on märgitud, ei kuulu kavandatava lepingu 10. peatükis sisalduvad kohustused ühise kaubanduspoliitika valdkonda osas, milles need puudutavad rahvusvahelise meretranspordi, raudtee-, maantee- ja siseveetranspordi teenuste riigihankeid ning nende transporditeenustega olemuslikult seotud teenuste riigihankeid.

220. Neil asjaoludel tuleb analüüsida, kas liidul on teenuste riigihangetega seotud kohustuste suhtes tulenevalt ELTL artikli 3 lõikest 2 ainuvälispädevus.
221. Nagu käesoleva arvamuse punktides 75 ja 76 märgitud, sisaldab kavandatava lepingu 10. peatükk sätete kogumit, mille eesmärk on seada raamid riigihangete korraldamisele liidus ja Singapuris, et tagada, et hankemenetluste läbiviimisel järgitakse diskrimineerimiskeelu ja läbipaistvuse põhimõtet.
222. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiviga 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 94, lk 65) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiviga 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT 2014, L 94, lk 243), on kehtestatud hulk ühiseeskirju, mille eesmärk on sisuliselt tagada, et riigihangete korraldamine muu hulgas transpordisektoris oleks liidus kooskõlas nende samade põhimõtetega, nagu on märgitud nii direktiivi 2014/24 põhjenduses 1 ja artiklis 18 kui ka direktiivi 2014/25 põhjenduses 2 ja artiklis 36.
223. Alates kavandatava lepingu jõustumisest hakkab Singapuri teenuseosutajate võimalus osaleda transpordi valdkonnas liidu hankemenetlustes seega kuuluma nende kohustuste alla, mis hõlmavad samu aspekte nagu need, mida reguleerivad direktiivid 2014/24 ja 2014/25.
224. Seega vastavalt käesoleva arvamuse punktis 201 meenutatud kohtupraktikale tuleb järeldada, et liidul on ELTL artikli 3 lõike 2 alusel ainuvälispädevus lepingu 10. peatükis sisalduvate rahvusvaheliste kohustuste suhtes transpordiga seotud teenuste riigihangete alal, kuna need kohustused kuuluvad valdkonda, mis on juba suures osas liidu ühiseeskirjadega hõlmatud, ja võivad ühiseeskirju mõjutada või nende reguleerimisala muuta.

Kohustused, mis on seotud muude investeeringutega peale otseinvesteeringute

225. Käesoleva arvamuse punktides 80–109 esitatud põhjustel kuuluvad kavandatava lepingu 9. peatüki A jaos sisalduvad kohustused, mis on seotud investeeringute kaitsega, liidu ühise kaubanduspoliitika valdkonda ja seega ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e kohaselt liidu ainupädevusse niivõrd, kui võrd need puudutavad liidu ja Singapuri Vabariigi vahelisi „välismaiseid otseinvesteeringuid“ ELTL artikli 207 lõike 1 tähenduses.
226. Nüüd tuleb kindlaks teha, kas liidul on ka ELTL artikli 3 lõike 2 alusel ainupädevus osas, milles A jagu käsitleb liidu ja asjaomase kolmanda riigi vahelisi muid välisinvesteeringuid.
227. Sellega seoses olgu esmalt meenutatud, et muud välisinvesteeringud peale otseinvesteeringute võivad toimuda muu hulgas äriühingu aktsiate omandamise vormis kavatsusega teha finantspaigutus, kavatsemata mõjutada ettevõtja juhtimist ja kontrolli (nn portfelliinvesteeringud) ning et sellised investeeringud kujutavad endast kapitali liikumist ELTL artikli 63 tähenduses (vt eelkõige kohtuotsused, 28.9.2006, komisjon vs. Madalmaad, C-282/04 ja C-283/04, EU:C:2006:208, punkt 19; 21.10.2010, Idryma Typou, C-81/09, EU:C:2010:622, punkt 48, ning 10.11.2011, komisjon vs. Portugal, C-212/09, EU:C:2011:717, punkt 47).
228. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 367 märkis, on ka muud liiki investeeringud peale äriühingu aktsiate omandamise, näiteks teatud liiki kinnisvarainvesteeringud või laenu kasutamine, kavandatava lepingu 9. peatükis silmas peetud investeeringud ning need võivad sarnaselt äriühingu aktsiate omandamisega kaasa tuua kapitali või maksete liikumise.

229. Tuginedes peamiselt käesoleva arvamuse punktis 201 meenutatud kohtupraktikale, mille kohaselt võib liidu sõlmitud leping isegi liidu ühiseeskirjadega vastuolu puudumise korral neid eeskirju ELTL artikli 3 lõike 2 tähenduses „mõjutada“, väidab komisjon, et kavandatava lepingu 9. peatüki A jagu võib mõjutada ELTL artiklit 63 ja kuulub seetõttu artikli 3 lõikes 2 sätestatud liidu ainupädevusse.
230. Nagu nõukogu ja Euroopa Kohtule oma seisukohad esitanud liikmesriigid aga väitsid, ei saa seda kohtupraktikat üle kanda olukorrale, milles asjaomane liidu eeskiri on ELi toimimise lepingu säte, mitte selle aluslepingu alusel vastu võetud eeskiri.
231. Nimelt, esiteks on see kohtupraktika, mille sisu on väljendatud ELTL artikli 3 lõike 2 viimases lauseosas, saanud alguse 31. märtsi 1971. aasta kohtuotsusest komisjon vs. nõukogu (AETR) (22/70, EU:C:1971:32).
232. Kõnealuse kohtuotsuse punktides 17–19 esitas Euroopa Kohus järgmised kaalutlused:
- „17 Pärast seda, kui ühendus on asutamislepingus ette nähtud ühise poliitika elluviimiseks vastu võtnud sätted, millega kehtestatakse mis tahes kujul ühiseid eeskirju, ei ole liikmesriikidel enam õigust ei üksi ega isegi ühiselt võtta kolmandate riikide ees kohustusi, mis neid eeskirju mõjutavad.
- 18 Sedamööda, kuidas selliseid ühiseid eeskirju kehtestatakse, jääb ainult ühendusele õigus võtta ja täita kolmandate riikide ees niisuguseid lepingulisi kohustusi, mis mõjutavad kogu ühenduse õigussüsteemi kohaldamisala.
- 19 Asutamislepingu sätete rakendamisel ei tohi seega ühendusesiseste meetmete süsteemi eraldada välissuhete süsteemist.“
233. 31. märtsi 1971. aasta kohtuotsuse komisjon vs. nõukogu (AETR) (22/70, EU:C:1971:32) viidatud punktidest nähtub, et „ühiseeskirjad“ on teised õigusnormid, mis ühendus – nüüd liit – on järk-järgult kehtestanud, ning et kui liit on sel viisil oma sisemist pädevust teostanud, peab tal paralleelselt olema ainuvälispädevus, et vältida olukorda, kus liikmesriigid võtavad rahvusvahelisi kohustusi, mis võivad ühiseeskirju mõjutada või nende reguleerimisala muuta.
234. 31. märtsi 1971. aasta kohtuotsuses komisjon vs. nõukogu (AETR) (22/70, EU:C:1971:32), mida on Euroopa Kohtu hilisemas praktikas kinnitatud (vt eelkõige kohtuotsus, 5.11.2002, komisjon vs. Taani, C-467/98, EU:C:2002:625, punktid 77–80), sisalduvat ainuvälispädevuse reeglile omast põhjendust eiratakse, kui nüüd ELTL artikli 3 lõike 2 viimases lauseosas sätestatud reegli kohaldamisala laiendatakse olukorrale, mis nagu käesoleval juhul puudutab mitte teiseid õigusnorme, mis liit on kehtestanud talle aluslepingutega antud sisemist pädevust teostades, vaid liidu esmast õigusnormi, mille on vastu võtnud nende aluslepingute koostajad.
235. Teiseks, võttes arvesse ELi lepingu ja ELi toimimise lepingu esimust nende alusel vastu võetud õigusaktide ees, ammutavad need aktid, sealhulgas liidu poolt kolmandate riikidega sõlmitud lepingud oma õiguspärasuse aluslepingutest ning need ei tohiks seevastu avaldada mõju aluslepingute sätete mõttele ega kohaldamisalale. Kõnealused lepingud ei saa seega liidu esmaseid õigusnorme ELTL artikli 3 lõike 2 tähenduses „mõjutada“ ega nende „reguleerimisala muuta“.
236. Rahvusvahelise lepingu sõlmimist käesoleval juhul Singapuri Vabariigiga muude välisinvesteeringute valdkonnas peale otseinvesteeringute ei näe kehtiva liidu õiguse kohaselt ka „ette liidu seadusandlik akt“ ELTL artikli 3 lõike 2 tähenduses.
237. Nagu komisjon Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades sõnaselgelt märkis, ei ole niisuguse lepingu sõlmimist pealegi „vaja selleks, et võimaldada liidul teostada oma sisemist pädevust“ ELTL artikli 3 lõike 2 tähenduses.

238. Sellest järeldub, et liidul ei ole ainupädevust sõlmida Singapuri Vabariigiga rahvusvahelist lepingut osas, milles see käsitleb muude välisinvesteeringute kaitset peale otseinvesteeringute.
239. Seevastu selliste investeeringutega seotud rahvusvahelise lepingu sõlmimine liidu poolt võib olla ELTL artikli 216 lõike 1 tähenduses „vajalik mõne aluslepingutes seotud eesmärgi saavutamiseks liidu poliitika raames“.
240. Võttes täpsemalt arvesse asjaolu, et ELTL artiklis 63 ette nähtud kapitali ja maksete vabale liikumisele liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel ei saa formaalselt tugineda suhetes kolmandate riikidega, võib selliste rahvusvaheliste lepingute sõlmimist, mis aitavad kaasa vaba liikumise kehtestamisele vastastikusel alusel, pidada vajalikuks, et täielikult saavutada vaba liikumine, mis on üks ELi toimimise lepingu kolmanda osa („Liidu sisepoliitika ja -meetmed“) IV jaotise („Isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine“) eesmärkidest.
241. IV jaotis kuulub liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse vastavalt ELTL artikli 4 lõike 2 punktile a, mis käsitleb siseturgu.
242. Liidule ELTL artikli 216 lõikega 1 antud pädevus sõlmida leping, mis on „vajalik mõne aluslepingutes seotud eesmärgi saavutamiseks liidu poliitika raames“, on samuti jagatud, kuna ELTL artikli 4 lõikes 1 on ette nähtud, et liidul „on liikmesriikidega jagatud pädevus, kui aluslepingud annavad liidule pädevuse, mis ei ole seotud artiklites 3 ja 6 osutatud valdkondadega“, nagu see käesoleval juhul ongi.
243. Käesoleva arvamuse punktides 80–109 ja 226–242 nähtub, et kavandatava lepingu 9. peatüki A jaos sisalduvad kohustused kuuluvad liidu ühise kaubanduspoliitika valdkonda ja seega ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse osas, milles need on seotud Singapuri kodanike välismaiste otseinvesteeringutega liidus ja vastupidi. Seevastu kuuluvad need kohustused ELTL artikli 4 lõike 1 ja lõike 2 punkti a alusel liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse osas, milles need on seotud muud liiki investeeringutega.
244. Sellest järeldub, et kavandatava lepingu kõnealuse peatüki A jagu ei saa liit üksi heaks kiita.
245. Seoses A jaoga tuleb lõpuks analüüsida arvamust, mida väljendasid mitu liikmesriiki oma Euroopa Kohtule esitatud kirjalikes ja suulistes seisukohtades ja mille kohaselt kavandatava lepingu artikkel 9.10 ei saa kuuluda ei liidu ainupädevusse ega liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse, vaid see kuulub ainult liikmesriikide pädevusse.
246. Artikkel 9.10 „Seos teiste lepingutega“ on A jao lõppsäte ja selle lõikes 1 on ette nähtud:
- „Käesoleva lepingu jõustumisel kaotavad liidu liikmesriikide ja Singapuri vahelised [kahepoolsed investeerimis]lepingud [...] ja nendest tulenevad õigused ja kohustused kehtivuse ning need asendatakse käesoleva lepinguga.“
247. Asjaolu, et liit ja Singapuri Vabariik on kavandatavasse lepingusse lisanud sätte, millest ilmneb otsesõnu, et liidu liikmesriikide ja asjaomase kolmanda riigi vahelised kahepoolsed investeerimislepingud on lõppenud ega tekita seega alates kolmanda riigiga liidu tasandil sõlmitud lepingu jõustumisest enam õigusi ega kohustusi, ei saa pidada liikmesriikide pädevusalale tungivaks osas, milles see säte puudutab valdkonda, mille suhtes liidul on ainupädevus.
248. Nimelt, kui liit peab kolmanda riigiga läbirääkimisi ja sõlmib lepingu, mis käsitleb valdkonda, mille suhtes ta on omandanud ainupädevuse, asub ta liikmesriikide asemele. Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et alates 12. detsembri 1972. aasta kohtuotsusest International Fruit Company jt (21/72–24/72, EU:C:1972:115, punktid 10–18) on selge, et liit võib olla liikmesriikide õigusjärglane nende rahvusvahelistes kohustustes, kui liikmesriigid on ühega asutamislepingutest liidule üle andnud oma pädevuse, mis on seotud kõnealuste kohustustega, ja kui liit seda pädevust teostab.

249. Sellest järeldub, et alates 1. detsembrist 2009 ehk kuupäevast, mil jõustus ELi toimimise leping, millega on liidule välismaiste otseinvesteeringute valdkonnas antud ainupädevus, on liidul pädevus üksi heaks kiita tema poolt kolmanda riigiga sõlmitud lepingu säte, milles on ette nähtud, et varem liidu liikmesriikide ja selle kolmanda riigi vahel sõlmitud kahepoolsetes lepingutes sisalduvaid otseinvesteeringutealaseid kohustusi tuleb alates liidu sõlmitud lepingu jõustumisest pidada selle lepinguga asendatuks.
250. Sellega seoses olgu meenutatud, et ELTL artikli 2 lõike 1 kohaselt on liikmesriikidel keelatud võtta vastu akte, mis tekitavad õiguslikke tagajärgi liidu ainupädevusse kuuluvates valdkondades, välja arvatud juhul, kui liit neid selleks volitab. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembrist 2012. aasta määruses (EL) nr 1219/2012, millega kehtestatakse üleminekukord liikmesriikide ja kolmandate riikide vaheliste kahepoolsete investeerimislepingute jaoks (ELT 2012, L 351, lk 40), on liikmesriikidele rangetel tingimustel antud volitus jätta jõusse või isegi sõlmida kolmanda riigiga kahepoolseid lepinguid otseinvesteeringute valdkonnas niikaua, kui otseinvesteeringute valdkonnas ei ole lepingut liidu ja asjaomase kolmanda riigi vahel. Seevastu niipea, kui niisugune liidu ja kolmanda riigi vaheline leping jõustub, lõpeb volitus.
251. Järelikult ei saa nõustuda argumentidega, mille kohaselt liikmesriikidel peaks olema võimalus võtta pärast seda, kui on jõustunud liidu sõlmitud lepingus sisalduvad välismaiste otseinvesteeringutega seotud kohustused, vastu akte, mis määravad kindlaks selles valdkonnas kehtivate selliste kohustuste saatuse, mis sisalduvad kahepoolsetes lepingutes, mille nad varem sama kolmanda riigiga on sõlminud.
252. Eespool toodust nähtub, et kavandatava lepingu artikkel 9.10 kuulub sarnaselt lepingu 9. peatüki A jao teiste sätetega liidu ainupädevusse osas, milles see puudutab liikmesriikide ja Singapuri Vabariigi vahel sõlmitud kahepoolsetes investeerimislepingutes sisalduvaid kohustusi välismaiste otseinvesteeringute valdkonnas.
253. Kuna kavandatava lepingu lisast 9-D ilmneb, et mitu liikmesriiki sõlmis Singapuri Vabariigiga kahepoolse investeerimislepingu enne nende liiduga ühinemist, tuleb täpsustada, et eespool esitatud järeldust ei lükka ümber ELTL artikkel 351, mille kohaselt „[a]luslepingute sätted ei mõjuta õigusi ja kohustusi, mis tulenevad enne 1. jaanuari 1958 või ühinevate riikide puhul enne nende ühinemise kuupäeva sõlmitud lepingutest ühe või mitme liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel“.
254. Sellega seoses tuleb meenutada, et ELTL artikli 351 eesmärk on võimaldada liikmesriikidel austada õigusi, mis kolmandatel riikidel on vastavalt rahvusvahelisele õigusele varasemate lepingute alusel (vt EMÜ artikli 234 ja EÜ artikli 307 kohta, mille sõnastus on ELTL artiklisse 351 sisuliselt üle võetud, kohtuotsused, 14.10.1980, Burgoa, 812/79, EU:C:1980:231, punkt 8; 4.7.2000, komisjon vs. Portugal, C-84/98, EU:C:2000:359, punkt 53, ja 3.3.2009, komisjon vs. Austria, C-205/06, EU:C:2009:118, punkt 33). Käesoleval juhul ei ole aga vaja võimaldada liikmesriikidel austada õigusi, mida Singapuri Vabariik sooviks tulevikus nende kahepoolsete lepingute alusel kasutada. Kavandatava lepingu artiklist 9.10 nähtub nimelt, et kolmas riik väljendab oma tahet, et nimetatud kahepoolsete lepingute kehtivus lõppeks, kui kavandatav leping jõustub.
255. Kuigi kõigist eespool esitatud asjaoludest tuleneb, et liit asub liikmesriikide asemele rahvusvaheliste kohustuste osas, mis on võetud valdkondades, mis samamoodi nagu välismaised otseinvesteeringud kuuluvad tema ainupädevusse, puudutab kavandatava lepingu 9. peatüki A jao redaktsioonis, mis on Euroopa Kohtule käesolevas arvamusemenetluses esitatud, lepingu artikkel 9.10 ka kohustusi, mis liikmesriikide ja Singapuri Vabariigi vahel sõlmitud kahepoolsetes investeerimislepingutes võivad olla seotud muud liiki investeeringutega peale otseinvesteeringute.

256. Kõigil käesoleva arvamuse punktides 245–255 esitatud põhjustel ei saa nõustuda argumendiga, et niisugust sätet nagu kavandatava lepingu artikkel 9.10 ei tohiks liidu sõlmitud lepingus esineda, kuna see kuulub liikmesriikide ainupädevusse. Artikli 9.10 heakskiitmiseks liidul oleva pädevuse laad vastab sellele, mis on tuvastatud käesoleva arvamuse punktis 243 seoses lepingu 9. peatüki A jao teiste sätete heakskiitmisega.

Pädevus kiita heaks kavandatava lepingu institutsioonilised sätted

Teabevahetus, teatamine, kontroll, koostöö, vahendus ja otsustusõigus

257. Kavandatava lepinguga kehtestatakse mitmesuguseid kohustusi ja menetlusi seoses teabevahetuse, teatamise, kontrolli, koostöö ja vahendusega ning otsustusõigused. Sellega seoses nähakse ette spetsiifiline institutsiooniline raamistik, mis koosneb kaubanduskomiteest ja neljast selle juurde kuuluvast erikomiteest, milleks on kaubavahetuskomitee, sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete komitee, tollikomitee ning teenuskaubanduse, investeringute ja riigihangete komitee. Kaubanduskomitee ja erikomiteede asutamine on ette nähtud lepingu artiklites 17.1 ja 17.2.
258. Lepingu 2. peatükis, mis käsitleb kaubavahetust, kehtestatakse artikliga 2.11 lepinguosalistele kohustus teavitada oma ekspordi litsentsimise korrast kaubavahetuskomiteed ja samuti kehtestatakse eeskirjad, mille kohaselt tuleb vastata teise lepinguosalise päringutele mis tahes impordi või ekspordi litsentsimise korra kohta.
259. Lisaks tuleb see erikomitee lepingu artiklite 2.13 ja 2.15 kohaselt kokku lepinguosalise või kaubanduskomitee taotlusel, jälgib kõnealuse peatüki rakendamist ja võib oma otsusega muuta lepingu lisasid.
260. Kavandatava lepingu 3. peatükis, mis käsitleb kaubanduse parandusmeetmeid, kehtestatakse artiklitega 3.2, 3.7 ja 3.11 üksikasjalikud menetlusnormid dumpinguvastaste meetmete, tasakaalustavate meetmete ja kaitsemeetmete võtmiseks. Lepingu artiklites 3.12 ja 3.13 on ette nähtud konsultatsioonid selliste meetmete kohaldamise küsimuses.
261. Kavandatava lepingu 4. peatükis, mis käsitleb tehnilisi kaubandustökkeid, on artiklites 4.4–4.11 turulepääsu hõlbustamiseks ette nähtud teabevahetus ja koostöö standardimise ja vastavushindamise valdkonnas. Lepingu artiklis 4.12 on lisaks sätestatud, et lepinguosalisel võivad kaubavahetuskomitee otsusega võtta 4. peatüki rakendamiseks vastu mis tahes meetmeid.
262. Kavandatava lepingu 5. peatükis, mis käsitleb sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid, kehtestatakse artiklitega 5.8 ja 5.9 kord, mille kohaselt lepinguosaline võib teiselt lepinguosaliselt pärinevaid kaupu importiva lepinguosalisena teha teise lepinguosalise juurde kontrollkäike või nõuda temalt teavet.
263. Lisaks kehtestatakse lepingu artikliga 5.10 koostöö ja heakskiitmise eeskirjad seoses selliste alade kindlaksmääramisega, mis peegeldavad nendel aladel esinevate loomade tervislikku seisundit ja taimede seisundit. Nimetatud sättes on kirjeldatud ülesandeid, mida sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete komitee peab sellega seoses täitma. Selle komitee muud ülesanded on loetletud lepingu artiklites 5.15 ja 5.16.
264. Kavandatava lepingu artiklitega 5.11 ja 5.12 kehtestatakse teabevahetus- ja teatamiskohustus.
265. Kavandatava lepingu 6. peatükis, mis käsitleb tolli valdkonda ja kaubanduse soodustamist, kohustatakse artiklitega 6.3, 6.4 ja 6.11 lepinguosalisi tagama, et nende ametiasutused teevad koostööd ja vahetavad teavet eelkõige tolliväärtuse määramisel. Lisaks on lepingu artiklis 6.17 ette nähtud tollikomitee ülesanded ja antud lepinguosalistele õigus selle komitee raames teatud otsuseid vastu võtta.

266. Kavandatava lepingu artiklis 7.7 on ette nähtud koostöö taastuenergia tootmist käsitleva 7. peatüki raames ja võimalus võtta kaubanduskomitees vastu rakendusotsuseid.
267. Leping 8. peatükis, mis käsitleb teenuseid, ettevõtlust ja elektroonilist kaubandust, on artiklis 8.16 ette nähtud, et liidu ja Singapuri pädevad ametiasutused töötavad välja ühise soovitusel kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise kohta ja edastavad selle teenuskaubanduse, investeeringute ja riigihangete komiteele. Selles peatükis on ka ette nähtud koostöö telekommunikatsiooni (artikkel 8.48) ja elektroonilise kaubanduse valdkonnas (artikkel 8.61).
268. Kavandatava lepingu artikli 9.4 lõikes 3 on ette nähtud, et lepinguosalisel võivad kaubanduskomitee otsusega kokku leppida, et teatud liiki meetmeid tuleb sarnaselt sama artikli lõikes 2 loetletutega pidada lepingu 9. peatüki kohaldamisalasse kuuluvate investeeringute õiglase ja erapooletu kohtlemise kohustuse rikkumiseks.
269. Kavandatava lepingu artiklites 10.18–10.20 on ette nähtud konsultatsioonid, mis võivad toimuda teenuskaubanduse, investeeringute ja riigihangete komiteega, ja otsused, mida võib selle komitee raames vastu võtta riigihankeid käsitleva 10. peatüki reguleeritavas valdkonnas.
270. Leping 11. peatükis, mis käsitleb intellektuaalomandit, on artiklis 11.8 ette nähtud koostöö autoriõiguste kollektiivse teostamise organisatsioonide vahel. Lisaks antakse lepingu artikliga 11.23 kaubanduskomiteele otsustuspädevus ning artiklitega 11.51 ja 11.52 kohustatakse lepinguosalisi omavahel teavet vahetama.
271. Kavandatava lepingu 12. peatükis, mis käsitleb konkurentsi, on ette nähtud koostöö lepinguosalistel õigusnormide kohaldamise alal (artikkel 12.11) ja konsulteerimiskohustus, kui üks lepinguosalistest seda soovib (artikkel 12.13).
272. Kavandatava lepingu artikliga 13.15 kehtestatakse lepinguosalistele kohustus määrata amet, mis tegutseb kaubandust ja kestlikku arengut käsitleva 13. peatüki rakendamisel teise lepinguosalise jaoks kontaktpunktina. Nimetatud artiklis on ette nähtud ka kaubanduse ja kestliku arengu nõukogu moodustamine rakendamise üle järelevalve teostamiseks. Selle peatüki artiklis 13.16 on täpsustatud kohustused, mida kontaktpunktid ja nõukogu peavad täitma juhul, kui lepinguosalistel vahel esinevad lahkarvamused selle peatükiga seotud küsimuses. Artiklis 13.17 on lisatud, et kui nõukogu ei ole lahkarvamust rahuldavalt lahendanud, peab eksperdikomisjon selle läbi vaatama. Samas artiklis on ette nähtud läbivaatamist reguleerivad menetlusnormid.
273. Kavandatava lepingu 13. peatüki muudes sätetes on ette nähtud hulganisti koostöö- ja teabevahetuse vorme töötajate sotsiaalse kaitse (artikkel 13.4) ja keskkonnakaitse (artiklid 13.7 ja 13.10) valdkonnas.
274. Kavandatava lepingu 16. peatükiga kehtestatakse lepinguosalistel vaheline vahendusmehhanism. Vastavalt lepingu artiklile 13.16 ei kohaldata seda mehhanismi 13. peatüki suhtes. 16. peatükk lubab lepinguosalistel otsida vastastikku sobivaid lahendusi kavandatava lepingu 2.–12. peatükki puudutavate lahkarvamuste korral.
275. Käesoleva arvamuse punktides 257–274 nimetatud sätete ja mehhanismide eesmärk on tagada kavandatava lepingu materiaalõigusnormide tõhusus, kehtestades peamiselt korraldusliku struktuuri, koostöövormid, teabevahetuskohustused ning teatud otsustuspädevuse.
276. Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus märkida, et liidu pädevus võtta rahvusvahelisi kohustusi hõlmab õigust lisada nendele kohustustele institutsioonilised sätted. Nende sisaldumine lepingus ei mõjuta selle lepingu sõlmimise pädevuse laadi. Need sätted on nimelt täiendavad ja kuuluvad seega samasse pädevusse, millesse kuuluvad ka materiaalõigusnormid, millega need kaasnevad (vt selle kohta eelkõige arvamus 1/76 (leping, millega luuakse Euroopa siseveelaevade seiskamisfond), 26.4.1977,

EU:C:1977:63, punkt 5; arvamus 1/78 (looduslikku kautšukit käsitlev rahvusvaheline leping), 4.10.1979, EU:C:1979:224, punkt 56, ning kohtuotsus, 22.10.2013, komisjon vs. nõukogu, C-137/12, EU:C:2013:675, punktid 70 ja 71).

277. Kuivõrd käesolevast arvamusel nähtub, et kõik kavandatava lepingu 2.–8. ja 10.–13. peatüki materiaaloigusnormid kuuluvad liidu ainupädevusse, kuuluvad käesoleva arvamuse eelmises punktis esile toodud põhjusel sellesse pädevusse ka arvamuse punktides 258–267 ja 269–273 nimetatud sätted. Sama kehtib kavandatava lepingu 17. peatüki suhtes osas, milles see käsitleb kaubavahetuskomiteed, sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete komiteed ning tollikomiteed.
278. Kavandatava lepingu artikli 9.4 lõige 3, mida on mainitud käesoleva arvamuse punktis 268, kuulub lepingu 9. peatüki A jakku ja selle suhtes kehtivad järelikult arvamuse punktides 243 ja 244 esitatud järeldused.
279. Kavandatava lepingu 16. peatükk, mis käsitleb vahendusmehhanismi, ning 17. peatükis sisalduvad muud institutsioonilised ja lõppsätted peale nende, mis puudutavad kaubavahetuskomiteed, sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete komiteed ning tollikomiteed, on seotud muu hulgas lepingu 9. peatüki A ja sätetega, mistõttu ei või liit neid käesoleva arvamuse punktides 243 ja 244 esitatud põhjustel üksi sõlmida. Sama kehtib ka kavandatava lepingu 1. peatüki suhtes, kuivõrd selles peatükis on ette nähtud lepingu kui terviku ese ja eesmärgid ning kuivõrd see puudutab seega muu hulgas ka 9. peatüki A jagu.

Läbipaistvus

280. Kavandatava lepingu 14. peatükiga „Läbipaistvus“ kehtestatakse eeskirjad, mis on kohaldatavad lepingu teistes peatükkides käsitletud valdkondadele, välja arvatud juhul, kui nendes peatükkides esineb konkreetsemaid sätteid läbipaistvuse kohta.
281. Kõnealuses peatükis sisalduvate kohustustega tagavad lepinguosalisel kõigepealt, et iga üldkohaldatav meede, mis on seotud kavandatavasse lepingusse kuuluva aspektiga, on selge ja kergesti kättesaadav ning et meetme avaldamise ja jõustumise vahele jäetakse piisavalt aega (artikkel 14.3). Seejärel kohustuvad nad hõlbustama suhtlemist lepinguga seotud mis tahes küsimuses, määrates kontaktpunktid ja vastates teatud liiki päringutele (artikkel 14.4). Lepinguosalised tagavad lõpuks, et lepingu raames läbiviidav iga menetlus, mis mõjutab teise lepinguosalise isikute huve või kaupade või teenustega seotud huve, vastab hea halduse põhimõtetele ja selle peale saab esitada kaebuse erapooletule ja sõltumatule kohtule (artiklid 14.5–14.7).
282. Need kohustused kehtivad meetmete suhtes, mida lepinguosalisel võtavad kavandatava lepingu 2.–13. peatükis nimetatud valdkondades. Nendega kaasnevate läbipaistvuse eeskirjade eesmärk on tagada nende peatükkide materiaaloigusnormide tõhusus. Seega on need eeskirjad täiendavad ja kuuluvad samasse pädevusse, millesse kuuluvad materiaaloigusnormid. Kuna kõnealused materiaaloigusnormid kuuluvad käesoleva arvamuse punktis 243 kirjeldatud ulatuses pädevusse, mida liit jagab liikmesriikidega, ei või liit kavandatava lepingu 14. peatükki üksi heaks kiita.
283. Seevastu spetsiifilised läbipaistvuse eeskirjad, mis on ette nähtud üksnes kavandatava lepingu 2.–8. ja 10.–13. peatükist ühe jaoks, nagu lepingu artiklites 4.8, 6.15, 8.17, 8.45, 12.9 ja 13.3 sisalduvad eeskirjad, kuuluvad liidu ainupädevusse.
284. Mis puudutab teatud liikmesriikide väidet, et kuna läbipaistvuse eeskirjad kohustavad ametiasutusi liidus, sealhulgas liikmesriikide ametiasutusi järgima hea halduse ja tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet, kuuluvad need ainult liikmesriikide haldus- ja kohtumenetluse alasse pädevusse, siis piisab märkimisest, et kavandatava lepingu 14. peatükis ja käesoleva arvamuse eelmises punktis nimetatud sätetes sisalduvate eeskirjadega ei kaasne mingeid kohustusi, mis puudutaksid liikmesriikide haldus- või

kohtukorraldust, vaid need kajastavad asjaolu, et nii liit kui ka liikmesriigid peavad lepingu kohaldamisel järgima liidu üldpõhimõtteid ja põhiõigusi, nagu hea halduse ja tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet. 14. peatükki ei saa seega pidada ainult liikmesriikidele kuuluvasse pädevusse tungivaks.

Vaidluste lahendamine

– Investorite ja riigi vaheliste vaidluste lahendamine

285. Nagu on märgitud kavandatava lepingu artikli 9.11 lõikes 1, kehtestatakse 9. peatüki B jaoga kord, mille kohaselt lahendatakse „ühe lepinguosalise hageja ja teise lepinguosalise vahelis[i] vaidlus[i], mis käsitlevad kohtlemist, mis väidetavalt rikub A jao „Investeeringute kaitse” sätteid, kui selline rikkumine väidetavalt põhjustab hagejale või tema kohapealsele äriühingule kahju“.
286. Lepingu artikli 9.11 lõike 2 punktidest a ja e ilmneb, et mitte ainult liit, vaid ka liidu liikmesriigid võivad olla selliste vaidluste pooleks kostjana – olles selleks lepingu artikli 9.15 lõike 2 alusel liidu poolt määratud või olles see lepingu artikli 9.15 lõike 3 alusel.
287. Kui vaidlust ei ole võimalik kavandatava lepingu artikli 9.12 või artikli 9.13 kohaselt lahendada rahumeelselt või konsultatsioonidega, võib asjaomane investor vastavalt artiklile 9.15 teatada oma kavatsusest pöörduda vahekohtusse. Lepingu artikli 9.16 lõikes 1 on ette nähtud, et pärast kolme kuu möödumist alates teatamise kuupäevast võib investor „esitada nõude ühele [...] vaidluste lahendamise mehhanismidest“, mis selles lõikes on loetletud.
288. Kavandatava lepingu artikli 9.16 lõikes 2 on täpsustatud, et sama artikli lõige 1 „kujutab endast kostja nõusolekut nõude esitamiseks vahekohtusse“.
289. Lepingu artiklis 9.17 on loetletud kõik tingimused, mis peavad olema täidetud, et vaidlusega võiks vahekohtusse pöörduda. Selle artikli lõike 1 punkti f kohaselt on üks tingimustest see, et hageja „võtab tagasi kõik lahendamata nõuded, mis on esitatud siseriiklikusse kohtusse sama kohtlemise vastu, mis väidetavalt rikub A jao „Investeeringute kaitse“ sätteid“.
290. Ilma et see mõjutaks käesoleva arvamuse punktis 30 märgitud, on Euroopa Kohtu ülesanne võtta seisukoht küsimuses, millist laadi on pädevus kõnealuse vaidluste lahendamise korra kehtestamiseks. Sellega seoses olgu märgitud, et kuigi – nagu nähtub kavandatava lepingu artiklist 9.17 – vastab tõele, et see leping ei välista võimalust, et Singapuri investori ja liikmesriigi vahelise vaidlusega võidakse pöörduda asjaomase liikmesriigi kohtutesse, on siiski tegemist pelga võimalusega, mille üle otsustab hagejaks olev investor.
291. Investor võib nimelt lepingu artikli 9.16 alusel otsustada algatada selle vaidluse suhtes vahekohtumenetluse, ilma et liikmesriik võiks sellele vastu vaielda, kuivõrd lepingu artikli 9.16 lõike 2 alusel loetakse tema nõusolek saaduks.
292. Niisugune kord, millega jäetakse vaidluste lahendamine liikmesriikide õigusemõistmise pädevusest välja, ei saa aga olla puhtalt täiendavat laadi käesoleva arvamuse punktis 276 meenutatud kohtupraktika tähenduses, mistõttu ei või seda kehtestada liikmesriikide nõusolekuta.
293. Sellest järeldub, et kavandatava lepingu 9. peatüki B jao heakskiitmine ei kuulu mitte liidu ainupädevusse, vaid liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse.

– Vaidluste lahendamine lepinguosaliste vahel

294. Kavandatava lepingu 15. peatüki eesmärk on hoida ära ja lahendada lepinguosaliste vahel tekkida võivaid vaidlusi. Kavandatava lepingu artikli 15.2 kohaselt kehtib see peatükk „kõikide [selle] lepingu sätete tõlgendamist ja kohaldamist käsitlevate lahkarvamuste suhtes, kui sõnaselgelt ei ole sätestatud teisiti“.
295. Nagu käesoleva arvamuse punktis 154 märgitud, ei ole kavandatava lepingu 15. peatükis ette nähtud vaidluste lahendamise kord kohaldatav 13. peatüki suhtes. Samas võib see kord olla kohaldatav lepinguosaliste selliste erimeelsuste lahendamisel, mis puudutavad eelkõige kavandatava lepingu 2.–12. peatüki materiaalõigusnormide tõlgendamist ja kohaldamist.
296. Kavandatava lepingu artiklis 15.4 on ette nähtud, et kui lepinguosalisel ei ole suutnud vaidlust lahendada konsultatsioonide teel, võib kaebuse esitanud lepinguosaline taotleda vahekohtu moodustamist. Vastavalt lepingu artiklile 15.19 on vahekohtu otsus lepinguosalistele siduv.
297. Kavandatava lepingu artiklis 15.21 on täpsustatud, et kaebuse esitanud lepinguosaline võib jätta selle vaidluste lahendamise korra kohaldamata ja esitada selle asemel kaebuse Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) raames, tingimusel et niipea kui kahest võimalikust vaidluste lahendamise korrast ühe kohaselt on menetlus algatatud, ei või sama esemega menetlust algatada teise korra kohaselt.
298. Mis puudutab liidu pädevust kiita heaks 15. peatükk, siis tuleb kõigepealt meenutada, et liidu pädevus rahvusvaheliste suhete valdkonnas ja tema õigus sõlmida rahvusvahelisi lepinguid hõlmavad tingimata õigust allutada end sellise lepinguga loodud või määratud kohtu otsustele, mis on seotud asjaomase lepingu sätete tõlgendamise või kohaldamisega (arvamus 1/91 (EMP leping – I), 14.12.1991, EU:C:1991:490, punktid 40 ja 70; arvamus 1/09 (ühtse patendivaidluste lahendamise süsteemi loomist käsitlev kokkulepe), 8.3.2011, EU:C:2011:123, punkt 74, ja arvamus 2/13 (liidu ühinemine EIÕKga), 18.12.2014, EU:C:2014:2454, punkt 182).
299. Samamoodi hõlmab liidu pädevus sõlmida rahvusvahelisi lepinguid tingimata õigust allutada end sellise organi otsustele, mis ei ole küll formaalselt kohus, kuid mis sisuliselt täidab õigusemõistmise ülesandeid, nagu vaidluste lahendamise organ, mis on loodud WTO asutamislepinguga.
300. Nagu käesoleva arvamuse punktis 30 märgitud ja punktis 290 meenutatud, ei puuduta käesolev menetlus küsimust, kas kavandatava lepingu sätted on liidu õigusega kooskõlas.
301. Seetõttu ei ole vastupidi käesoleva arvamuse punktis 298 nimetatud arvamuste menetlustele alust analüüsida, kas kavandatava lepingu 15. peatükis ette nähtud vaidluste lahendamise kord vastab teistes arvamustes esitatud kriteeriumidele, eelkõige liidu õiguse autonoomia järgimise kriteeriumile.
302. Kuivõrd lepingu 15. peatükk käsitleb liidu ja Singapuri Vabariigi vahelisi vaidlusi seoses lepingu tõlgendamise ja kohaldamisega, ei puuduta käesolev arvamus ka küsimust, kas Euroopa Kohtul on liidus liidu õiguse tõlgendamisega seotud vaidluste lahendamise pädevus (vt selle pädevuse kohta eelkõige kohtuotsus, 30.5.2006, komisjon vs. Iirimaa (MOXi tehas), C-459/03, EU:C:2006:345, punkt 132, ja arvamus 1/09 (ühtse patendivaidluste lahendamise süsteemi loomist käsitlev kokkulepe), 8.3.2011, EU:C:2011:123, punkt 78).
303. Käesolevas menetluses piisab tõdemisest, et selles peatükis ette nähtud vaidluste lahendamise kord on osa kavandatava lepingu materiaalõigusnormide institutsioonilisest raamistikust. Kuna see kord on seotud liidu ja Singapuri Vabariigi vaheliste vaidlustega, ei jäta see erinevalt kavandatava lepingu 9. peatüki B jaos ette nähtud investorite ja riikide vaheliste vaidluste lahendamise korrast vaidluste lahendamist liikmesriikide või liidu kohtute pädevusest välja. Neil asjaoludel on käesoleva arvamuse punktis 276 meenutatud kohtupraktikast tulenev reegel kohaldatav.

304. Vaidlused, mida 15. peatükk reguleerib, võivad puudutada muu hulgas kavandatava lepingu 9. peatüki A jao sätteid. Järelikult samadel põhjustel, mis on esile toodud käesoleva arvamuse punktides 243 ja 244, ei või liit üksi 15. peatükki heaks kiita.

Vastus arvamuse taotlusele

305. Kõigist eespool esitatud kaalutlustest järeldub, et kavandatav leping kuulub liidu ainupädevusse, välja arvatud järgmiste sätete osas, mis kuuluvad liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse:

- lepingu 9. peatüki (Investeeringud) A jao (Investeeringute kaitse) sätteid ulatuses, milles need käsitlevad muid liidu ja Singapuri Vabariigi vahelisi investeeringuid peale otseinvesteeringute;
- 9. peatüki B jao (Investorite ja riigi vaheliste vaidluste lahendamine) sätteid; ning
- lepingu 1. peatüki (Eesmärgid ja üldmõisted), 14. peatüki (Läbipaistvus), 15. peatüki (Vaidluste lahendamine lepinguosaliste vahel), 16. peatüki (Vahendusmehhanism) ja 17. peatüki (Institutsioonilised, üld- ja lõppsätted) sätteid ulatuses, milles need on seotud 9. peatüki sätetega, niivõrd kuivõrd viimati nimetatud sätteid kuuluvad liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse.

Seetõttu annab Euroopa Kohus (täiskogu) järgmise arvamuse:

Kavandatav Euroopa Liidu ja Singapuri Vabariigi vaheline vabakaubandusleping kuulub liidu ainupädevusse, välja arvatud järgmiste sätete osas, mis kuuluvad liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse:

- lepingu 9. peatüki (Investeeringud) A jao (Investeeringute kaitse) sätteid ulatuses, milles need käsitlevad muid liidu ja Singapuri Vabariigi vahelisi investeeringuid peale otseinvesteeringute;
- 9. peatüki B jao (Investorite ja riigi vaheliste vaidluste lahendamine) sätteid; ning
- lepingu 1. peatüki (Eesmärgid ja üldmõisted), 14. peatüki (Läbipaistvus), 15. peatüki (Vaidluste lahendamine lepinguosaliste vahel), 16. peatüki (Vahendusmehhanism) ja 17. peatüki (Institutsioonilised, üld- ja lõppsätted) sätteid ulatuses, milles need on seotud 9. peatüki sätetega, niivõrd kuivõrd viimati nimetatud sätteid kuuluvad liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse.

Lenaerts Tizzano Silva de Lapuerta

Ilešič Bay Larsen von Danwitz

Da Cruz Vilaça Juhász Berger

Prechal Vilaras Regan

Rosas Borg Barthet Malenovský

Bonichot Arabadjiev Toader

Šváby Jarašiūnas Fernlund

Vajda Biltgen Jürimäe

Lycourgos

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 16. mail 2017 Luxembourgis.

Kohtusekretär President

A. Calot Escobar K. Lenaerts